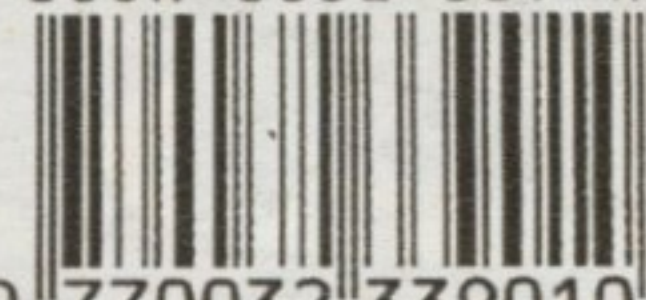

ПОЛИТИКИН

Немачка 5.80 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Аустрија 40.00 ATS, Шведска 28.00 SEK, Македонија 65.00 ДЕН, Словенија 250 SIT, Русија 3.50 USD, Хрватска 12.00 HRK, БиХ 2.00 KM, Грчка 750 GRD, 2.00 ЦГ DEM

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

ЗАБАВАНИК

28. 9. 2001. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIII • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2590

Квиз:
Зашто
су
јагоде
црвене?

БЛИЗНАКИЊУ?

ЗЕМЉА ДОБИЛА

РЕКЛИ

су

О МЛАДОСТИ

БЕОГРАД
кога више нема

СТРИП

ИЗНОГУД

Скандал у Багдаду

За све од 7 до 107

ВЕНЦИЈЕ НА КРИЛИМА ДВИОНА

ОДЈАВЉЕНО ЈЕ ИЗМЕЂУ ЧЕЗН
ХАРЛЕНД И ДЕЈВЛА ЛОРЕНСА
ПРИ БРЗИНИ ОД 128 КИЛОМЕТРА
РА НА ЧАС ИЗНАД ГЛОУЧЕСТЕР-
ШИРА У ЕНГЛЕСКОЈ.

ВЕЗИВАЊЕ ЖИРАФЕ ЗА ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ

ЗАКОНОМ ЈЕ
ЗАБРАЊЕНО
У АТЛАНТИ,
ЏОРџИЈА.

КРАВА УБИЛА КРАВУ

КАД ЈЕ, У БЕЛЕЗУ
(КОЛУМБИЈА),
СЛУЧАЈНО СТАЛА НА
ОРОЗ НАПУЊЕНЕ ПУШ-
КЕ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● жирафе се плаше висине, чак избегавају да закораче на узвишење од само пола метра. Разлог за то зоолози су открили тек недавно – оне имају сужено видно поље и лоше се сналазе у простору ■

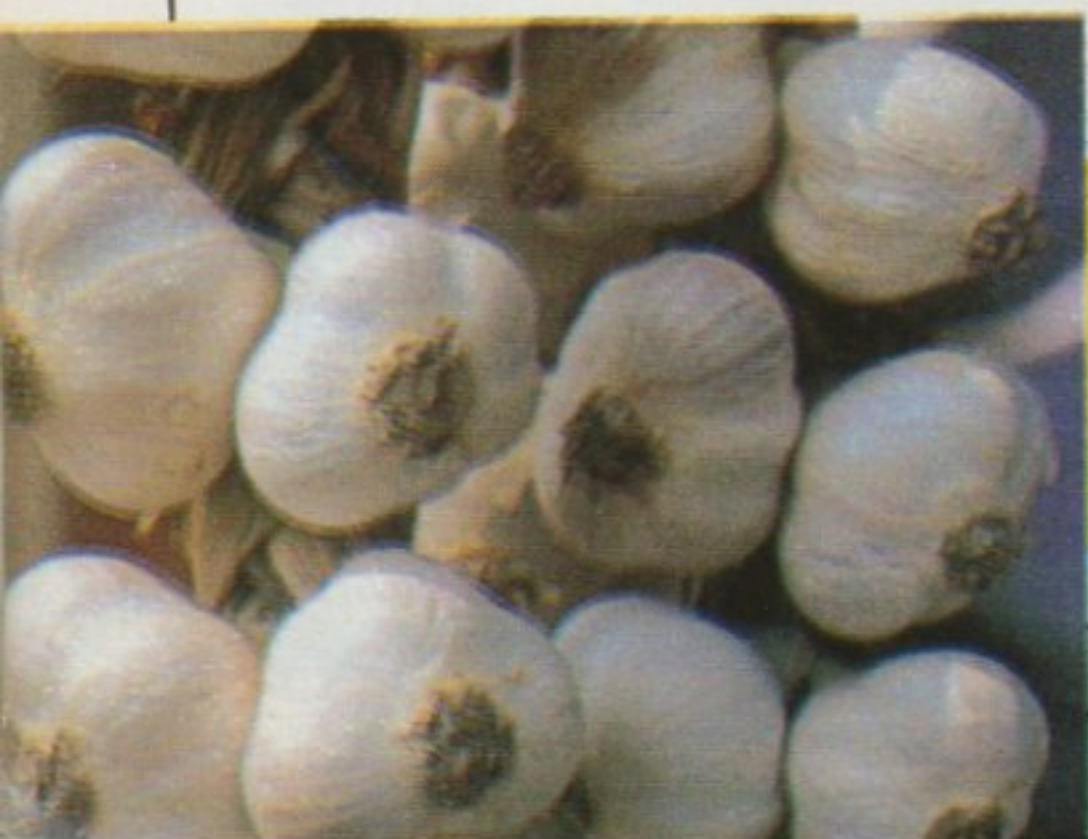
●●● мрежаста питони нису само највеће змије на свету, већ су и одлични пливачи. Захваљујући томе, успели су да се спасу за време катастрофалне ерупције вул-

кана Кракатау у августу 1883. године када су Сундским мореузом отпливали на острва Јаву и Суматру ■

●●● капи кише могу да имају пречник од једног центиметра, а зрна града величину тениских лоптица и тежину скоро килограм ■

●●● неки биљни лекови узети пре хирушког захвата могу бити опасни, изнесено је на састанку Америчког друштва анестезиолога одржаном прошле године. Међу набројаним биљкама прва места заузимају гинко, бели лук и ђумбир ■

●●● најстарији записи о белом луку потичу из четвртог миленијума пре наше ере. Сматра се да су га први користили Египћани ■

●●● температура ваздуха у Долини смрти у Сједињеним Америчким Државама 43 дана заредом не пада испод 49 степени Целзијуса ■

●●● просечна температура ваздуха на Антарктику износи око 58 степени Целзијуса испод нуле ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ЉУБИЧИЦЕ АПОТЕКА ЈАНКОВИЋ

„Жена је жена, и млађа и старија, и лепша и ружнија, она је најпознатији купац!”, често је пре рата говорио познати трговац и власник робне куће Влада Митић.

Цењени Митић добро је познавао душу жене, па је намерно, уместо „поуздан купац”, говорио „најпознатији” настојећи да тиме изрази поштовање женама као оданим муштеријама.

Одиста, мода и одевање, уз обавезну негу и улепшавање жена, били су велика ставка у трошковима готово сваке породице.

Београђанке су волеле да се дотерују. Чак је и лист „Политика” једном недељно објављивао целу страницу о моди под називом „Женски свет” коју је уређивала Радмила Бунушевац. Текстови су били богато илустровани цртежима сценографа Народног позоришта Владимира Жедринског и костимографа Милице Бабић, касније удате за књижевника Иву Андрића. Милица Бабић често је и писала о моди, а извесно време у рубрици „Женски свет” као „специјални дописник”, текстове је из Париза слала Радмила Петровић, супруга дописника „Политике” Михаила С. Петровића.

Изволите, радња је протоколисана

На модне новости из Европе одмах би реаговали београдски трговци, па су београдске даме могле сите да се нагледају правих малих изложби у модним радњама нанизаним у Кнез-Михаиловој или Краља Милана, данас Улици српских владара. У ексклузивној радњи AGB, скраћено од „уметност, укус, лепота” давани су купони само за један крој одређеног модела. Радња се налазила у Кнез-Михаиловој где су најскупљу робу држали и фирма Драгачевић и компанија, па Марко Вулетић, Гавриловић и компанија (они су продавали најфиније женске и четири

**ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА
БИЛО ЈЕ ГОТОВО НЕЗАМИСЛИВО
ДА СЕ ДАМА ПОЈАВИ НА УЛИЦИ
БЕЗ ШЕШИРА И ДА, КОЈИМ СЛУЧАЈЕМ,
ПОЛИТИКА У СВОМ НЕДЕЉНОМ
БРОЈУ НЕ ОБЈАВИ СТРАНИЦУ**

Београдске даме, међутим, биле су друга прича. Оне су шиле у најпознатијим модним салонима. Ко није чуо за креаторку Ребеку Јаковљевић у Палмотићевој улици или Ружу Коен која је држала салон у приземљу

Женски свет

мушке штофове!). А код Ђуре Јаношевића, у радњи смештеној у делу приземља зграде Академије наука, роба је могла да се добије чак и на кредит.

Ипак, лепотом тканина највише су се истичале радње Монте-Алмулија и из-

Слика са упућивањем из модног часописа „Жена и свет” који је излазио у Београду двадесетих и тридесетих година 20. века

Вечерња фризура код које почињу мале локне већ напред. Ова нова фризура нарочито је повољна за лица класичне форме, потиснуће досадашњу т. зв. енг. „ролну”.

весног Боранијашевића у Улици краља Милана.

Мора се признати да су се угледни београдски трговци, тачније они који су изузетно држали до пословног успеха, трудили, чак такмичили, да у својим радњама понуде текстил, галантеријску робу или крзно кад се појави и у Паризу!

А шта тек рећи за блиставе излоге радњи трговаца који су се бавили модом! Ти

излози уређивани су с посебном пажњом, да човек застане и ужива!

Конфекција, нарочито лагана одећа за сиромашније породице, готово да није постојала. Серијска производња споро се пробијала. Београђанке плићег џепа углавном су имале своје сталне „шнајдерке” које су шиле код своје куће јер нису имале пријављену радњу.

зграде Академије наука. А тек кад хаљину сашије госпођа Бобкова у свом салону у Нушићевој улици! Па Марусја Нинковић, Данкучевићка или госпођа Ната Монашевић!

На „Политикиној” страни „Женски свет” и у часопису „Жена и свет” редовно су об-

Др Милан Стојадиновић био је један од најистакнутијих одевних Београђана

РА
А

Даринка
Јовановић
снимљена у
балској
хаљини 1900.
године

M. JOVANOVIĆ, BELGRADE

јављивани кројеви модела за позориште и концерте. Сва правила модног живота дама важила су и за господу.

Ништа без цинквајса и кишнице

У одевању се веома водило рачуна шта се облачи, али и обува дању, а шта увече, шта у свечаним приликама а у чему се иде на посао.

Изаћи на улицу без шешира, то је важило и за мушкарце и за жене, било је израз неваспитања. Шешир је означавао и социјалну припадност: ко није имао шешир, вероватно је, сматрало се, био сиротиња. Ученице гимназије морале су да носе француске капе са ознаком разреда, а ђаци теget капе са такозваним „шилтом“ и ознаком разреда.

Посебан значај за моду београдских дама имале су модисткиње. Било их је на сва-

ком углу, а бавиле су се искључиво шивењем шешира. „Љиљана“ у Змај-Јовиној улици, „Габи“ на Обилићевом венцу или госпођа Флора у Кнез-Михиловој улици имале су салоне у којима су шиле само најновије париске моделе.

Извесни Милкић у Кнез-Михиловој 3 продавао је нај-модерније шешире по најнижој цени јер је објавио оглас да не плаћа кирију и остале дажбине. Да ли је имао невоља са порезницима, не зна се, тек – шешире је продавао по цени од само 30 динара.

САЧУВАЈТЕ ВАШ ТЕН И СЕБИ МЛАДОСТ
упорабом Весна препарата. — Сунчано нега и остала нечистоћа лица одстрањује сигурно

Vesna Creme

Весна крем за дан Дни. 12.- за ноћ 17.-
Добива се свагде. Упуте даје и поштом
разликује:

АПОТЕКА „Св. ЂИРИЛУ И МЕТОДУ“
Мр Борис Праунспергер, Загреб, Савачићев трг 17

У огласима су шешири детаљно описивани: опет нагињу напред, дно им је више или мање високо или шиљато... обод гледан са стране диже се и спушта, од украса и ђубице...

Позивају се госпође да дођу, виде и, наравно, купе! Постоји и огледало, стајало је у огласу.

Београдска господа, људи дубоког цела, одевали су се у „Енглеском магацину“ у Улици Вука Караџића код господина Рихтера. Имао је на лагеру ама баш све што господину треба, а ако се модел у одређеном часу не би нашао у радњи, наручиван је из Енглеске „хитном поштом“!

жене није неговано кремом. Извесни апотекар Јанковић згрнуо је лепе паре продајући такозвани „љубичица крем“. Жене су луделе за Окановићевим „нарцисом“. Добро је ишао крем „Дафина“ али и „Весна“. Ипак, најбоље је пазарила парфимерија „Озмо“ у Васиной улици која је продавала чувене креме „Макс Фактор“. Препарати „Елизабет Арден“ – у реклами је писао: „из Холивуда“ – могли су да се купе у свим отменим парфимеријским радњама у Југославији! Оглас је објављиван у једним загребачким новинама.

Жене су се шминкале прилично неупадљиво. Данашње, такозване тешке шминке није било. Мало ружа на образе и усне и пудер било је све што се стављало на лице.

Козметички салони појавили су се нагло, а богатије жене дочекале су их са одушевљењем. Цене нису биле баш ниске. Најскупљи је био др Дорословац, али је на гласу био и салон Лидије Ираклиди. У козметичким салонима масирало се лице и тело, али и добијали савети како да се „испеглају“ боре.

Највише муке задавала је гојазност. Шта све жене нису радиле да одрже линију „а ла Грета Гарбо“! Гладовале су, гутале разноразне таблете. На цени су биле „слатинске таблете“ за мршављење др Баховеца из Љубљане.

За прање косе користио се „елида“ шампон, али незаменљива је била – кишница! Чекао се плусак да се брже-боље подметну лавори испод олука и сакупи што више кишнице. Од ње је коса сјајнија и мекша ■

Миленко Тодоровић

Београд 15. X. 1926.

Број 10 Цена 12 динара

Жена и Свети

Београдски међународни тениски турнир 1926. године – тенисковица Соја Танасковић у акцији и на насловној слици

ПОСЛАНИ ИНТЕРНАЦИОНАЛНЕ ТЕНИС-ТОУРОУ У ПОСЛЕДЊИ БИТНАСКОМ ТЕНИС-ТОУРНИРУ У БЕОГРАДУ
БЕОГРАД, ЈЕДАН АЗН МОМЕНАТ У ИГРИ: Г-ЊИЦА
СОЈА ТАНАСКОВИЋ ОДБИЈА ЛОПТУ

— Опростите, господине, што сте чекали! — извињавао се власник клањајући се до земље.

Добар посао направили су и дрогеристи и апотекари. Каква је то лепота, ако лице

ЕНГЛЕСКИ ШТОФОВИ

Максић

ЗАДИВИТЕ ОКОЛИНУ:

КВИЗ333333...

Зашто су јагоде црвене?

РАЗМРДАЈТЕ
ВИЈУГЕ.
СВАКО
КО
УМЕ
ДА СЕ
ПОТПИШЕ,
МОРАО
БИ ДА
ТАЧНО
ОДГОВОРИ
НА
БАР
ТРЕЋИНУ
ПИТАЊА

Сусрет последње врсте:
људи и машине. На слици:
фото-монтажа роботизованих
ногу које верно подражавају
покрете људских доњих удова
и научника из истраживачке
лабораторије чувеног
Технолошког института
из Масачусетса (MIT)
у САД, једног од
конструктора
"робот-ногу".

- 1 Температура муње је:
А: 538° C
Б: 16.649° C
В: 27.760° C
- 2 Колико људи доживи 116. или још дубљу старост?
А: 1 од 2 милијарде
Б: 1 од 2 милиона
В: 1 од 20 милиона
- 3 Колико људи на свету има најређу могућу крвну групу, А-Н?
А: 3000
Б: 300
В: 3
- 4 Јагоде су црвене зато што:
А: упијају црвену светлост
Б: зато што је одбијају
В: зато што одбијају све зраке из црвеног светлосног спектра
- 5 Проналазач електричне столице по занимању је био:
А: управник затвора
Б: зубар
В: судија
- 6 Који то, широм света распрострањени, напитац садржи 1000 различитих хемијских састојака од којих је до сада испитано свега 26, од чега половина код лабораторијских пацова изазива рак?
А: кафа
Б: чај
В: пиво
- 7 Колико је Јапанаца, само у Токију, до сада смртно страдало или задобило тешке повреде главе приликом дубоког наклона, традиционалног јапанског поздрава и израза поштовања?
А: 14
Б: 24
В: 54
- 8 Колико беби-пелена за једнократну употребу годишње потроше и затим баце Американци?
А: 100 милиона
Б: 500 милиона
В: 20 милијарди
- 9 Колико је трајао најкраћи рат у историји између Занзибара и Велике Британије 1896. године?
А: 8 минута
Б: 38 минута
В: сат и 38 минута
- 10 Реч "робот" потиче из:
А: чешког
Б: француског
В: грчког језика

РЕШЕЊА:

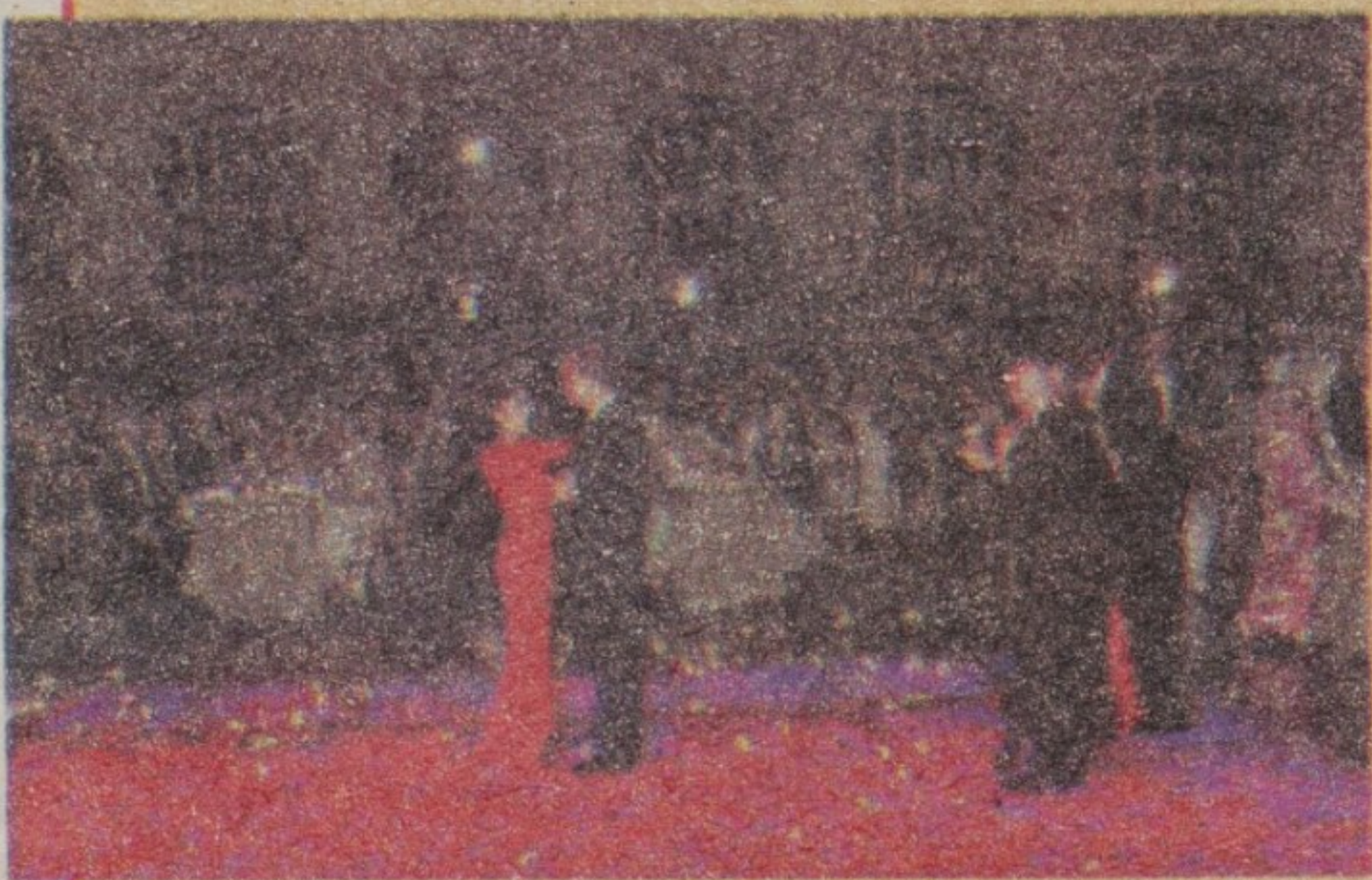
ПОНИШТА РАДОСТ!
0 до 3 поена: ЧАСТИ ОЕ БАНА
НОМ! Можда вам посвети дат можда
них виљу, а ако се сат наредите
можда се посвети и коме је дана
основна животна намирница.
4 до 7 поена: СВАКА ЧАСТ! Ем знате
да се потпишете, ем вас не могу да
памяте податке од којих у животу не
ћете имати никакве материјалне користи.
8 до 10 поена: НАШЛИ СТЕ КОЈА ДА
ВАРАТЕ

МОНАКО: БАЛ НА ЛАТИЦАМА РУЖА

Две прилике у којима се у данашње време на једном месту окупи највише крунисаних, славних и пребогатих су Бал ружа и „Гала“ Међународног Црвеног крста који се једном годишње, у марту и августу, одржавају у Монте Карлу под покровитељством кнежевске породице. У отменом друштву није отмено помињати новац, али се зна: добротворни прилози који се у те две прилике прикупе вртоглаво су високи. Сасвим у складу са сјајем тоалета и накита, и црвеног тепиха засутог латицама ружа по коме током истоименог бала играју принчеви и принцезе.

У забаве које се у светском високом друштву годинама препричавају спада и она коју је у „Хотелу д'Пари“ у Монте Карлу приредио арапски мултимилијардер Аднан Кашоги.

Упућени ипак тврде: без чаробне Грејс, ни Монте Карло више није што је био ■

Принц Алберт од Монака (у средини) отвара Бал ружа

И Каква журка!

Кад су славили, моћници су одувек били склони претеривању. Нерон и расипни Луј XIV ту му дођу као школски примери мада је таквих током историје било напретек

РАМЗЕС II: ПОТОЦИ ВИНА, УРМЕ, ХАРФЕ И ИГРАЧИЦЕ

Када је Египтом владао Рамзес II (1290–1224 пре наше ере), далеко највеличанственија и најраскошнија била је светковина која се на Нилу једном годишње одржавала у част староегипатског бога сунца Амона Ра, односно његове жене богиње Мут и сина Кхонсуа.

Врхунац славља била је пловидба фараоновог позлаћеног брода од Карнака до Луксора на Нилу, на коме је било места за око хиљаду угледника. Они су, смењујући се за веслима, покретали брод.

Разлога за весеље имао је и обичан пук коме се тада пружала јединствена прилика да се сит најде и напије у шатрама подигнутим дуж обала реке.

А јепо се и пило: пачетина, говедина и овчетина на жару, пецива и слаткиши, грожђе и нар, урме, смокве

и мед... вино и пиво, у поточима. Док се обичан народ задовољавао тиме да бар

једном у години утопи глад, угледници са фараоновог позлаћеног брода уживали су

још и у музицирању харфи-ста и флаутиста и заносном плесу играчица ■

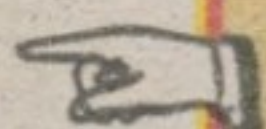

Једном годишње Рамзес II приређивао је велико славље: пловидбу Нилом за хиљаду пробраних званица

Баханалијама које је
на сплаву што
је пловио по
вештачком језеру
усред Рима приредио
пре великог пожара
64. године, Нерон је
по разузданости
превазишао
самог себе

НЕРОНОВА ПРЕТПОСЛЕДЊА ЛУДОСТ

Према Тациту, нешто пре великог пожара 64. године у коме је разорен Рим, најозлоглашенији од свих римских царева Нерон приредио је на вештачком језеру Стагнум у Риму баханалије којима је превазишао самог себе.

Сулуди Нерон налунио је језеро фокама, делфинима и циновским корњачама („птицама, зверима и морским чудовиштима из далеких земаља“, како је забележио Тацит) и изградио сплав са око 200 триклинаја за одабране званице (триклинај = староримска лежаљка за вишедневно претеривање у јелу и пићу). Сплав је по језеру вукла флотила чамаца на весла, с посадама одабраним према годишту и физичким својствима веслача и њиховим склоностима ка пороцима.

На две супротне стране језера биле су подигнуте јавне куће. На једној обали налазиле су се професионалне проститутке, на другој даме из угледних римских патрицијских породица које су, по наређењу цара, ту доведене да званицама пруже исту врсту услуга као и проститутке од заната.

Врхунац светковине било је славље уприличено у част Нероновог „венчања“ с омиљеним љубавником, ослобођеним робом по имену Питагора.

Цех за изопаченост, суровост и насиље по којима историја памти Неронову владавину, цар поремећеног ума платио је 68. године када је, пошто га је римски Сенат прогласио за непријатеља сопственог народа, извршио самоубиство ■

Хиподром у Цариграду: место одржавања двонедељне светковине коју је 1530. године приредио Сулејман Величанствени

Свечани ручак у Бакинџемској палати поводом крштења принца Леополда, сина енглеске краљице Викторије

КРАЉИЦА ВИКТОРИЈА: САКЛОНИ МЕ, БОЖЕ, ВАЛЦЕРА!

Чак ни строга и побожна енглеска краљица Викторија није одолела потреби да поданицима приушти забаву која ће се годинама препричавати.

На божићном ручку који је ова пословично уздржана и штедљива краљица 1838. године приредила у Бакинџемској палати, у дворани за банкете од белог мермера постављен је сто за 200 званица. Празничном угођају доприносиле су и јелке окачене о таваницу дворане окићене разнобојним свећницама

и пробраним слаткишима и музицирање оркестра Јохана Штрауса Старијег.

Када је у пет балских дворана отворених за ту прилику отпочео божићни бал за равно 500 гостију, краљица је, баш као што је протокол налагао, одиграла полку и кадрил. Али, кад год би Штраусов оркестар засвирао валцер, преозбиљна Викторија седала је да се одмори. Неки недопустиво разуздан плес за краљичин укус... ■

СУЛЕЈМАН ВЕЛИЧАНСТВЕНИ: УВЕЗИТЕ МИ СНЕГ!

Четрнаест дана и ноћи трајала је светковина коју је Сулејман II Величанствени 1530. године приредио у част свечаног обрезивања својих синова Мустафе, Мехмеда и Селима.

Седећи на престолу са златом протканим балдахином, султан је данима примао поклоне највиших званичника државе и страних амбасадора који су га, између осталог, даривали и робовима.

За потребе двонедељног славља које се одржавало на хиподрому у Цариграду, у Сулејманову престоницу допремљене су чак и две тоне снега за расхлађивање шербета који се тих дана точио у потоцима, а опште весеље увећано је испаливањем 5000 ватрометних ракета.

Султан и његове званице забављали су се посматрајући коњске трке, спортска надметања, приказима победа које је Сулејман извојевао на бојном пољу и учешћем у филозофским и верским расправама ■

ГЕРИНГОВО ВЕНЧАЊЕ

Десетог априла 1935. године, у катедрали у Берлину, у присуству око две хиљаде званица, венчали су се немачки рајхсмаршал Херман Геринг и Еми Сонеман.

Младенци су се до цркве довели у аутомобилу готово у потпуности прекривеном цвећем, у колони чије су кретање кроз град у ниском лету пратила два ловца „Луфтвафеа“.

Претходне вечери Геринг је у својој палати у Берлину приредио банкет за 300 одабраних гостију. Вечера је послужена у салону од белог мермера, уз тихо музицирање симфонијског оркестра скривеног од погледа званица.

Врхунац вечери била је „смотра“ свадбених поклона. Највише уздаха дивљења измамили су Бизмарков портрет, Хитлеров дар младенцима и наруквица од масивног злата украшена љубичастим аметистима и дијамантима, младожењин поклон вољеној ■

Берлин 1935: венчање рајхсмаршала Геринга

Свечана дворана Великог већа у Дуждевој палати у Венецији на слици која се данас чува у Лувру. У част посете Анрија III ту је 1574. године приређен банкет за 3000 гостију.

ВЕНЕЦИЈА: КАКО ЗАДИВИТИ АНРИЈА III

Године 1574. млетачки дужд Алвизе Мочениго приредио је славље у част посете француског краља Анрија III Венецији које је трајало неколико дана. У дворани Великог већа у Дуждевој палати приређен је свечани ручак за 3000 гостију. Тога дана јела су се служила искључиво из најфинијег златног и сребрног посуђа.

Наредног дана, приликом посете бродоградилу, Анрију је приређен доручак који је, мора бити, памтио до краја живота. Тањери, виљушке, ножеви и кашичице на раскошно постављеном столу били су направљени од шећера, послуга је, једну за другом, на трпезу износила послатице спремљене искључиво од кандираног воћа и марципана.

Настојање да се Анри III засени досегло је врхунац на опроштајном балу за 400 званица приређеном у Дуждевој палати. Ташти дужд прописао је да се млетачка господа на балу имају појавити у свечаној одежди од најфинијег сатена жуте или тамноплаве боје, а даме одевене у бело од главе до пете. У оближњој дворани украшеној киповима лавова, нимфи, патуљака и крилатих грифона у природној величини, израђеним од шећера, постављена је трпеза са које су гости у паузи између два плеса могли да се окрепе неком од стотинак различитих ђаконија припремљених у дуждевој кухињи ■

НИКО КАО ЛУЈ

Маја 1674. године Луј XIV одлучио је да у тек довршеном раскошном краљевском дворцу у Версају приреди славље какво до тада није виђено.

У припреми „феште“ чије се одржавање протегло на читава два месеца учествовале су стотине архитеката, вајара, столара, тесара, зидара и дрводеља. У пространом парку око дворца саграђене су фонтане, подигнуте шатре, позорнице, ловачке кућице и постављене стотине нових кипова и попрсја наручених искључиво за ту прилику. Читав парк и сам дворца украшени су раскошним гирландама од разнобојног цвећа и зеленила. Пиротехничари доведени из читаве Европе постарали су се да им ватроме-

ти буду узбудљивији од свега што је икада до тада виђено.

Игру воде у фонтанама верно је пратило свирање виолина, по каналу који је пролазио кроз парк пловиле су десетине осветљених гондола праћених правим правцатим бродом на коме се налазио оркестар. Само у последњој ноћи великог славља широм врта горело је 20.000 бакљи, а током једног јединог дана Лујеве „журке“ испалено је четири хиљаде ватрометних ракета. Број гостију? Десетак хиљада... ■

М. И.

Ташти Луј XIV није био само велики љубитељ балета. У неким представама и сам је учествовао: на слици, Луј балетан у улози Рађајућег Сунца

БОГАТА СКИТНИЦА

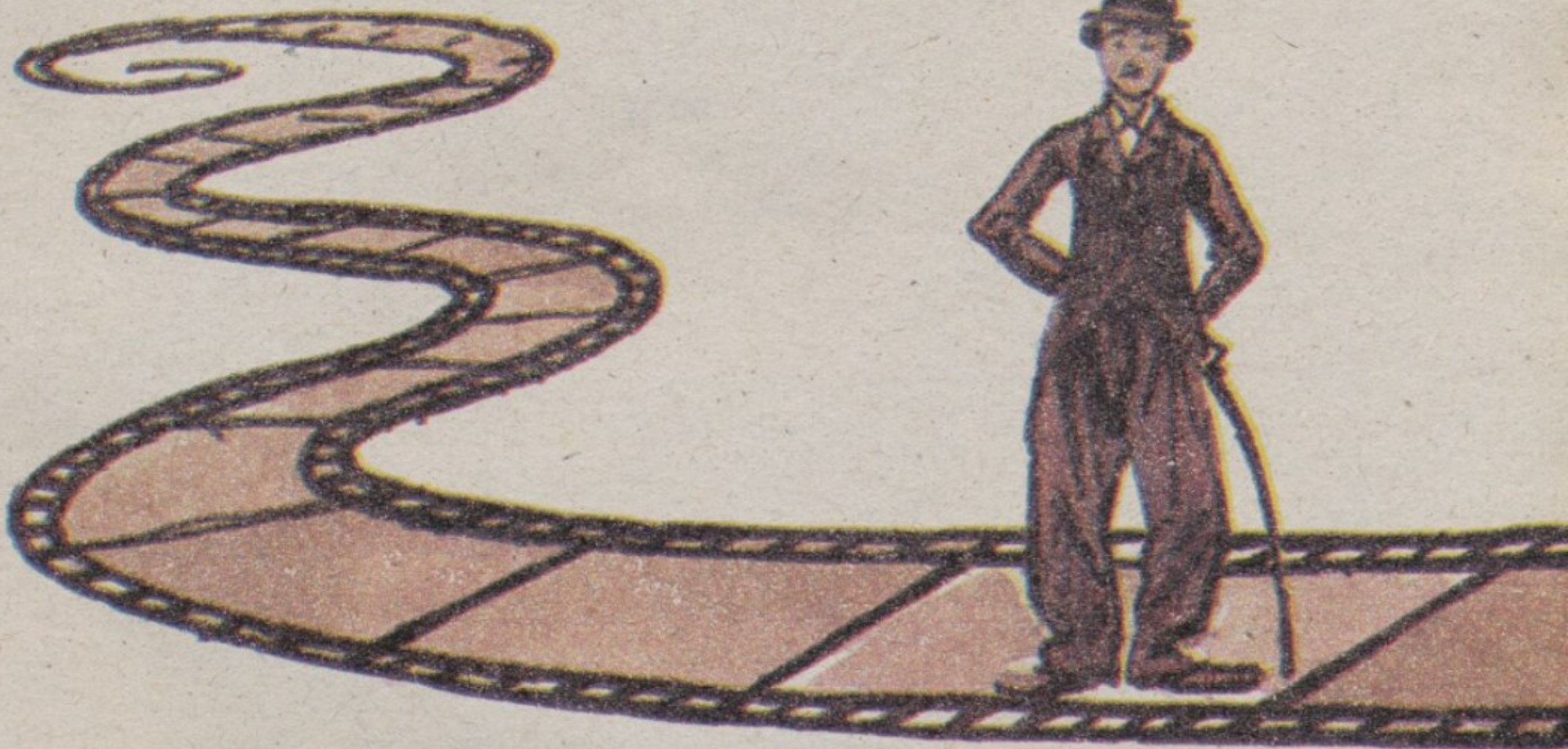
Видео га је у једној позоришној представи и одмах му понудио уговор. Младић рођен у глумачкој породици, који се већ са осам година појављивао на позорницама лондонских музичких дворана, 1910.

године био је на гостовању у Америци. Ту га је и видео филмски продуцент Мексенет и одмах му понудио уговор од 150 долара недељно. Публика је толико заволела скитницу коју је играо да је у наредних седам година Британац снимко шездесет девет филмова. Сада је зарађивао десет хиљада долара недељно (био би то данас износ од готово сто хиљада долара). Да, Британац кога су Американци убрзо почели да присвајају био је Чарлс Спенсер Чаплин, односно Чарли Чаплин, чувени глумачи и редитељ.

БАРБИ – ДРЖАВНИ НЕПРИЈАТЕЉ

Продаја Барбика забрањена је у Ирану зато што се тамо сматра да девојчице не треба да се играју са овим луткама – то, једноставно, не одговара васпитању у духу ислама. Па ипак, касних деведесетих година продавци играчака тајно су држали Барбике у радњама, неке чак и оскудно одевене само у бикини. Модели Барбика у венчаници продавали су се и за седам стотина долара у земљи у којој је просечна месечна плата сто долара.

Иначе, досад најскупљи модел лутке Барби продавао се у свету по цени од 82.870 долара. Била је то лутка опточена дијамантима од двадесет два карата. Није мала ни цена модела чувене лутке направљених у ограниченом броју 1959. године – Барбика с црвеном косом скупљеном у реп стаје око 9.500 долара.

ДА ЈЕ ЗНАЛА

Када су Фил Најт и Бил Боверман 1980. године основали фирму спортске опреме, назвали су је „Блу рибн спорте“. После четири године, дружећи се с Керолин Дејвидсон, тада студенткињом дизајна на Универзитету у Орегону, Фил и

РАЗИГРАНА БЕБА

На појединим програмима наше телевизије, уз неки музички спот, у углу екрана појави се препознатљива беба у пеленама која игра у ритму музике. То компјутерско чедо смислили су рачунарски стручњаци у америчкој фирми „Бринг пиксел продакшн“ октобра 1996. године. Сада ова разиграна беба, која се прославила уз звуке „Макарене“, увесељава и младе и старе у готово свим развијеним земљама света.

Бил предложили су Керолин да им нацрта заштитни знак фирме. Она је то прихватила и ускоро им донела цртеж. Платили су јој тридесет пет долара. Током времена фирма је променила име, а заштитни знак је остао. Да је Керолин Дејвидсон тада знала да ће њен знак постати препознатљив у целом свету, сигурно би тражила већи хонорар. Ко данас не зна за „Најк“?

Рајски
вртови
у
васиони

Нова, будућа
карта Марса:
вода у
највећим
удубинама
образује мора
и језера.
Највиши врх је
Олимп (лево
горе)

ЗЕМЉА ДОБ БЛИЗНАКНИЉУ

Када је Сунце зашло, Бенџамин Дрискол спустио се поред пута и припремио себи једноставан оброк. У сумрак је већ ископао више рупа у тлу и положио у њих семење, а из канала донео светлуцаву воду и залио будуће биљке. Из дубине срца желео је да Марс буде зелен, пун дрвећа и лишћа које ће стварати све више ваздуха и из године у годину све бујније расти.

Тако почиње прича „Зелени Марс” из књиге „Марсовске легенде” већ легендарног писца научнофантастичних прича и романа Реја Бредберија. У њој се Марс описује као Земљин лик у огледалу, али... Да ли је могуће једно сасвим мртво небеско тело претворити у нову плаву планету, како они који су посматрали Земљу из космоса називају нашу?

Могуће или не, тек – НАСА већ озбиљно разматра ту могућност проучавајући небројене планове, строго научне као и научнофантастичне. Занимљиво је да могућност живота на

Можда ће у некој не тако далекој будућности успети подухват да сада црвени Марс постане плав и да изгледа као лик у огледалу наше плаве планете Земље

пустим небеским телима нису први изнели научници, већ писци научне фантастике.

Кисеоник за Венеру

Један међу првим књижевницима који је размишљао о томе био је британски писац Олаф Стејплдон који је још 1930. године у свом, како су критичари говорили, ремек-делу „Први и последњи људи” писао: да би се Венера претворила у планету сличну Земљи, потребно је да се из њених океана (којих у ствари нема) електролизом ослободи кисеоник. Чиста фантастика! Али, каснија испитивања показала су да на Венери има облака и

да је атмосфера слична оној која је владала на Земљи пре то што су се на њој појавили први облици живота.

Реалнији је у свом делу из 1950. „Песак Марса” био Артур Кларк који је у својим маштањима узимао у обзир и техничке могућности свог времена. Исти је случај и са делом Исака Асимова „Вода за Марс”.

Тек од 1990. године ова замисао привукла је и научнике. Први међу њима био је Карл Саган, творац компјутерског програма „Сети” који је у свом докторату разрадио идеју о претварању Венере у планету на којој би се могло живети, и то убризгавањем

плавозелених алги у слојеве њене атмосфере.

Од тада се планови и сценарија нижу један за другим. Све је више идеја заснованих на могућностима савремене технике, али се не запоставља ни машта научне фантастике. Поред Насе, овим пројектом озбиљно се бави и удружење „Марс“ којим руководи Роберт Зубрин. Његова дуготрајна истраживања на Антарктику, области која је по својим ниским температурама и сувом ваздуху најсличнија приликама на Марсу, чине га једним од највећих стручњака који ће осмишљавати насељавање других планета.

Четири важна услова

Да би остварење тих замисли било могуће, човечанство мора да реши најмање четири веома важна и тешка задатка, бар кад је у питању Марс.

1. Просечна температура на Марсу износи минус 57 Целзијусових степени. Да би његови будући становници имали текућу воду (не мисли се на водоводну), планета би морала да се

загреје за 60 степени. Поређења ради да кажемо: пораст температуре на Земљи само за један степен забринуо би њене становни-

ке због знатних климатских промена на њој.

2. Марс мора да добије атмосферу иначе би вода са њега брзо испарила, а смртносно зрачење из васионе уништило би живот који би, можда, тек клијао. Садашња атмосфера на њему је ретка и њен притисак износи само стоти део Земљиног.

3. Ако би једног дана на Марсу постало топлије а атмосфера гушћа, он би морао добити воду. Али откуда? У већ поменутом делу Исака Асимова „Вода за Марс“, насељеници на њему који су дошли са Земље преносе громаде леда са Сатурнових прстенова што би у стварности, због Сатурнове гравитације, био неисплатив трошак.

4. Када би план о снабдевености водом и био остварен, Марс би био подесан за опстанак микроорганизама, али не и биљака. Његова атмосфера морала би бити обогачена кисеоником и азотом.

Тек када би сви ови услови били испуњени, човек би могао да живи на Марсу без херметички затворених „станава“ или свемирских бродова на којима би пристигао. У почетку би му биле потребне само маске с кисеоником какве користе алпинисти на Маунт Евересту. Али, колико ће времена бити потребно да би се сва ова четири најважнија услова испунила? ■

К. В.

НЕБУ ПОД ОБЛАКЕ

Славу да су највећштији градитељи на свету, коју су стекли подизањем Великог зида дугачког 2400 километара данашњи Кинези желе да потврде: намеравају да у Шангају сазидају највиши облакодер на свету.

Облакодер у облику торпеда висок 1100 метара и већ назван „бионичка кула“, имаће 300 спратова са становима, трговинама и ресторанима у којима ће живети и радити 100.000 особа.

Да се зграда, у случају пожара, не би претворила у ватрени пакао, облакодер ће бити издељен ватросталним плочама на сваких 25 спратова. Због стабилности облакодера, темељи у облику шипова биће дубоки 200 метара, а зграда ће бити окружена вештачким језером пречника 1000 метара. У случају земљотреса водена маса језера умањила би снагу потреса.

Град Шангај непрестано се и брзо

шири, „пуца по свим шавовима“, како кажу, и до 2050. године имаће 30 милиона становника, па му због тога преостаје само изградња у висину.

Према прорачунима, изградња овог облакодера стајаће 32 милијарде DEM, а завршетак се предвиђа за 2020. годину ■

ИСПРАВИ ЛЕЂА!

Ако имате навику да испред компјутера седите погрбљени вероватно ће вас занимати вест да је недавно направљена паметна столица која онога који се на њој погрби звучним сигналом опомиње на лоше држање тела.

Стручњак за компјутерску технику Хонг Тан конструисала је ову столицу која препознаје и оцењује сваки положај онога који на њој седи. Наслон и седиште пресвучени су вештачком кожом а сензори распоређени по целој њеној површини утврђују притисак сваке особе која се на њу спусти и исцртавају и бележе све важне податке о тачкама ослонца и притиску на седиште и наслон. Добијене вредности потом се упоређују с медицинским захтевима о положају приликом седења. У случају да ти захтеви нису испуњени, оглашава се аларм који не утихне све док се не заузме најбољи положај.

„Паметна столица“ може чак да препозна особу која редовно користи одређени рачунар испред кога је постављена и да незнанцу онемогући укључење у рачунарску систем ■

Осетљива столица: зелена пресвлака садржи сензоре који на екран преносе податке о притиску тела на седиште и наслон. На неправилан начин седења опомиње звучни сигнал

Ћотоово

О Ћоту, једном од најславнијих сликара, постоји низ анегдота које су забележили његови савременици. Ево како је настала најзанимљивија и најдуховитија

Анегдоту је, скоро две-ста година после Ћотове смрти, у његову биографију уписао Ђорџо Вазари, назван „оцем историје уметности“ баш због биографија многих италијанских уметника 13. и 14. века које су и данас главни извор за проучавање италијанске уметности у доба ренесансе.

Правећи планове за неке сликарске радове у цркви светог Петра, папа Бенедикт XI пошаље свог повереника у Тоскану да прикупи имена и узорке од сликара и да, на крају, пође и до Ћота. О овом делу мисије папиног човека Вазари пише овако:

„... Једног јутра стиже он и до Ћотове радионице и из-

кичицу, те црвеном бојом, приљубивши лакат уз бок попут шестара, повуче тако правилан круг да је то било право чудо. Завршивши, рече подругљиво дворанину:

– Ево вам цртежа!

– Зар нећу добити још неки цртеж? – упита овај осећајући се исмејаним.

– Овај је више него довољан – одговори Ћото. – Пошаљите га са осталима и видећете да ли ће бити одликован.

Посланик, видевши да неће добити други цртеж, опрости се од њега прилично незадовољан страхујући да је изигран. Ипак је, уз остале цртеже и имена оних који су их начинили, послао папи и Ћотов цртеж описујући начин на који је Ћото

Ћото како га виде данашњи илустратори

Чувена Ћотова слика „Уверавање у стигмате“ препуна је лица познатих личности тога доба. Сам Ћото насликао је свој лик: у горњем реду трећи слева

ложи му намеру и начин на који папа хоће да се послужи његовим делом и на крају га замоли да нешто нацрта, да би то послао Његовој светости. Ћото, који беше веома углађен, узе лист и

нацртао круг, без померања руке и без шестара.

Папа и многи дворани, познаваоци уметности, увидели су колико Ћото превазилази све остале сликаре.

Пошто се догађај рашчуо,

настала је пословица која се још употребљава, а тиче се приглупих људи:

Округлији си од Ћотовог О.

Пословица је лепа не само због свог порекла, већ, и

то много више, због двосмисленог значења, јер „tondo“ (округао) у Тоскани означава и духовну тромост и неотесаност, завршава своју причу Вазари

С. Н.

Ц Као Цезова Ц

Као мало који народ на свету, ми мислимо да о сопственом језику знамо све што треба знати. Да ли је баш тако?

Писмо нам је једноставно и јасно, граматика нам није важна јер се разумевамо и без ње, нешто падежа и све је у реду. Језик, поједина реч, начин говора занимљиви су нам тек у околностима када схватимо да наш саговорник чини много више грешака у говору од нас самих. Понекад, само понекад, закупе нас неке теме које зачуде, а непознавање одређених чињеница нас не повреди јер су непознате и већини других. Можда ће таква тема бити и оно о чему је овде реч.

Српски језик има данас у својој азбуци 30 слова, а када су Срби примили писменост, словних знакова било је чак 44. Обе азбуке, и ова данашња Вукова и она од пре 12. столећа – Ћирилова, биле су фонетске, а то значи: једно слово – један глас. Једна од разлика у саставу тих азбука је и то што ондашња ћирилица није имала слово Ц. Пошто смо рекли да је та прва ћирилица била фонетска, то значи да гласа Ц такође није било. Можете замислити да тада није било речи типа: цаба, цезва, цомба, цигерица, цемпер, цин... И не само у речима у којима је данас Ц на првом месту у речи. Гласа Ц није било ни на другим местима – ни у средини ни на крају.

Ипак, када говоримо о појмовима слово и глас, треба рећи да они не значе исто. Јер, чак и у азбукама које теже фонетском принципу, у једном језику нема слова за

баш све гласове који се могу појавити. Фонетска азбука жели да има слова за све оне гласове које је важно забележити. Такви гласови су они који имају пуно значење, а то је да у одређеној речи само одређене гласове можемо искористити. Иначе, та реч значи нешто друго.

Када говоримо о таквим гласовима, са таквим значењем, кажемо за њих да су фонеме. Фонема је, дакле, глас који неизоставно чини део једне речи. Та фонема, међутим, не мора увек у свакој речи да има исти облик. Њен облик може варијирати, али ми увек знамо да је то тај глас према томе у којој се речи налази. Ево једног примера: узмемо речи сведочити – сведоџба, и упоредимо гласове Ч и Ц. За њих кажемо да је то иста фонема (глас) Ч. Овај глас би и у другој речи звучао као и у првој да се иза њега није нашао глас Б. Глас Б, пошто је звучан, довео је до тога да безвучно Ч да звучно Ц. То је, дакле, глас Ч без обзира што га овде чујемо као Ц. Чим се он нађе ван близине гласа Б, постаће опет Ч. Зато и користимо израз фонема да бисмо обухватили све варијанте одређеног гласа које се у говору могу јавити.

Само у оваквом и сличним случајевима глас Ц могао се наћи у српском језику у доба прве писмености нашега народа. И тако је било све до доласка

Илустровао Мирољуб Милутиновић

Турака. Турци су нам својом владавином, поред много патњи, донели и много речи у наш језик које се зову турцизми. Одатле и добијамо горњи списак речи из турског језика. У савремено доба прихватили смо и велики број речи са гласом Ц из енглеског језика као што су: цез, цунгла, цамбо-цет, цет-сет, цанки, пејцар... И тако дуго времена, од доласка Турака па све до 1818. године када Вук објављује „Српски рјечник“, ми смо имали глас Ц или као варијанту Ч или као праву фонему у турским речима, али нисмо имали ознаку, то јест слово за тај глас. Вук Караџић је, увидевши ову празнину у нашој азбуци, одлучио да је неопходно

унети ново слово. Кренуо је у потрагу и у неким старим рукописима нашао слово Ц какво данас знамо. Оно по свом облику веома сличи данашњем Ш и некадашњем ШТ које је изгледало као Ш, с тим што је средња усправна линија секла водоравну.

Прича о слову и гласу Ц није једина прича о нашем језику која је исто толико занимљива колико је треба знати. Има их још. А ми вероватно не знамо баш све о нашем језику. Али, савим сигурно не треба да се стидимо због тога, већ треба да се трудимо да сазнамо сваку од тих занимљивих прича.

М. Б.

СВИ КОРАЛИ СВЕТА

Први пут у историји један аустралијски научник фотографисао је ова жива бића на свим местима на свету на којима постоје и направио јединствен каталог. А све то баш када су ови чудесни морски украси почели да изумиру

Већ тридесет година рони морима целог света, нарочито дуж великог аустралијског подводног гребена. Привлаче га невероватне боје и облици корала, као и остали биљни и животињски свет који уз њих живи. Недавно је Џон Вернон, аустралијски истраживач са Института за биологију мора из Таунсвила, у Квинсленду, објединио свој

дугогодишњи рад на 1500 страница подељених у три тома. Књига се зове „Сви корали света“. Први пут ту је описано 795 познатих врста ових невероватних минијатурних животиња, највећих градитеља који постоје у природи.

Погубни пораст температуре

Вернон је, дакле, своју пажњу усмерио на ово једин-

ствено морско станиште, које туристи често ни не примећују док с маском на лицу посматрају разнобојне рибице које у њему живе. А управо је у томе суштина: захваљујући коралним гребенима у невероватним облицима лосових рогова, цевки на оргуљама или лепеза, ту пливају велика јата јарко обојених риба –

пајаца, папагаја, анђела, камењарки или шкорпиона, који једино ту могу да нађу храну, размножавају се и штите од непријатеља.

Око тропских коралних гребена плива више од четири хиљаде врста риба које су већ 200 милиона година прилагођене животу у симбиози с коралима.

Ова невероватна Вернонова књига почела је да се штампа баш када су стручњаци за морске екосистеме схватили да корални гребени већ у блиској будућности можда уопште неће ни постојати. Већ 4–5 година многе области у Индијском океану, нарочито Малдиви, и аустралијском делу Тихог океана веома су угрожене неком болешћу од које им прети изумирање. Реч је, вероватно, о сталном порасту температуре воде у тропском појасу 30 степени северно и јужно од

Коралима се лоше пише ако температура воде пређе 30 степени Целзијусових. Најугроженији су корални гребени на Малдивима, Сејшелима, око Аустралије, Белизеа, Индонезије и Борнеа: ту је већ угинуло око 60 одсто корала

Прстолики израштаји корала *Portia profundus* крај Танзаније

ралним гребенима, примећено је још 1997. године: најпре су се појавиле велике мрље ружичасте боје, а затим широки беличасти појасеви. На крају је установљено да су полипи угинули, а да су гребени изгубили боју, јер су и алге изумрле. Највећа невоља је што се температура воде, рецимо на Малдивима или Лакадивима, знатно подигла и на 20 метара дубине. Врхунац је био 1998. године када је на целој планети мерена највиша температура.

Има наде

Рачунице које су извели стручњаци Ноаа, америчког друштва које проучава океане и атмосферу и помоћу фотографија са сателита, кажу да је већ пропало око 20 од-

Жбун *Acropora plumosa* из Нове Гвинеје

екватора, као последице ефекта стаклене баште.

Наиме, та сићушна жива бића, корални полипи који граде гребене и живе у сим-

биози са зооксантелами, разнобојним морским алгама, умиру када вода на површини пређе 33 степена. Да се нешто необично догађа са ко-

сто коралних гребена на свету. Најгоре је што постоји опасност да у наредних 10 до 20 година нестане још 70 одсто. Истраживања још кажу да

корали изумиру не само због повишене температуре, него и због општег загађења мора. Разна прљавштина бачена у море доводи до невероватног успоравања метаболизма полипа и до промена у њиховим генима. Све то отежава и незнање туриста који ходају по гребенима и ломе их или одваљују читаве обојене комаде живих корала не знајући да је полипима потребно много година да изграде од три милиметра до 10 центиметара гребена, у зависности од врсте. Корали су веома крхки, а осим тога – не треба их дирати ни зато што неки могу добро да ожаре.

ИНТЕРНЕТ АДРЕСЕ

Књига:

www.aims.gov.au/corals

ЗАШТИТА ВЛАДЕ САД:

www.epa.gov/owow/oceans/coral

МЕЂУНАРОДНО УДРУЖЕЊЕ

ЗА ЗАШТИТУ

КОРАЛНИХ ГРЕБЕНА:

www.icriforum.org/icrin/icrin

Значај Верноновог рада, објављеног у књизи од три тома, састоји се управо у томе што је у овако кључном тренутку за морска станишта показао и описао све врсте корала, уз предивне фотографије и цртеже. Да ли ће, дакле, ове морске лепоте заувек нестати? У овом тренутку то је тешко рећи. Појавили су се и неки охрабрујући знаци: тамо где се температура воде вратила на уобичајену, то јест испод 32 степена, на угинулим коралима јављају се нови издаци, мали обојени пупољци који би могли да доведу до потпуног обнављања гребена. Само да температура поново не порасте!■

З. М.

РОКЕНРОЛ

ЗА

У редакцију „Забавника“ недавно је стигло писмо гитаристе Уроша који предлаже да се са гитарске теорије усредсредимо на праксу, односно на музику саму, још тачније – рокенрол композиције. Али, нотни запис није оно што занима младог читаоца, већ акорди и табулатуре, начин записивања музике јединствен за оне који су одлучили да сами себи буду учитељи.

Занимљиво је да су се сличним обележавањем музике служили композитори ренесансе и раног барока да би потом прешли на једноставнији, нотни систем. Међутим, свако има право да изабере сопствену пречицу до музике, па и да одлучи шта је за њега једноставније: ноте (које многи сматрају правим бауком) или табулатура.

Овај пример говори уједно о томе како је гитара у том

погледу заиста посебан музички инструмент: онај који жели да свира, може то да учини на много начина. Да покуша и сам је освоји, слушајући и затим „скидајући“ по слуху ритмове и мелодије, трзалицом или пак прстима, па да се само прати док пева, а можда прати и друге док певају; да се упише у музичку школу и открије моћ класичне гитаре или се посвети цезу; да узима приватне часове

MOJI DRUGOVI

Am E (Bajaga)

Moji su drugovi biseri rasuti

Am E

Po celom svetu.

C G

I ja sam selica pa ih ponekad

C

Sretnem u letu.

F C

Dal' je to sudbina il' ko zna šta li je

F C

Kad god se sretnemo uvek se zalije

E7 Am

Uvek se završi s nekom od naših pesama.

Refren:

G C

Da smo živi i zdravi još godina sto

G C

Da je pesme i vina i da nas čuva Bog

G C

Da su najbolje žene uvek pored nas

E7 Am

Jer ovaj život je kratak i prozuji za čas.

СВИРАЈМО ЗАЈЕДНО!

и свира и рокенрол и класику... Треба, свакако, имати у виду да су многи познати гитаристи почели као самоуки.

Зато предлажемо неколико популарних песама домаћег рокенрола: незаборавну „Рибљу чорбу“ („Погледај дом свој, анђеле“) и духовити „Електрични оргазам“

(„Дебела девојка“), Бајагин хит („Моји другови“) који се пева у многим приликама, и, најзад, табулатуру „Црне даме“ групе „Смак“ чији је вођа, гитариста Радомир Михајловић Точак, идол многих садашњих и будућих гитариста ■

Мирјана Оћановић

САМОУКЕ

POGLEDAJ DOM SVOJ, ANĐELE! („Riblja čorba“)

Dm C
Pogledaj dom svoj anđele

Dm C
I skini paučinu s očiju

G Am
Videćeš prizore potresne

G Am
Videćeš nesrećne i bolesne

G Am
Videćeš čemer smrt i jad.

G Am
Anđele...

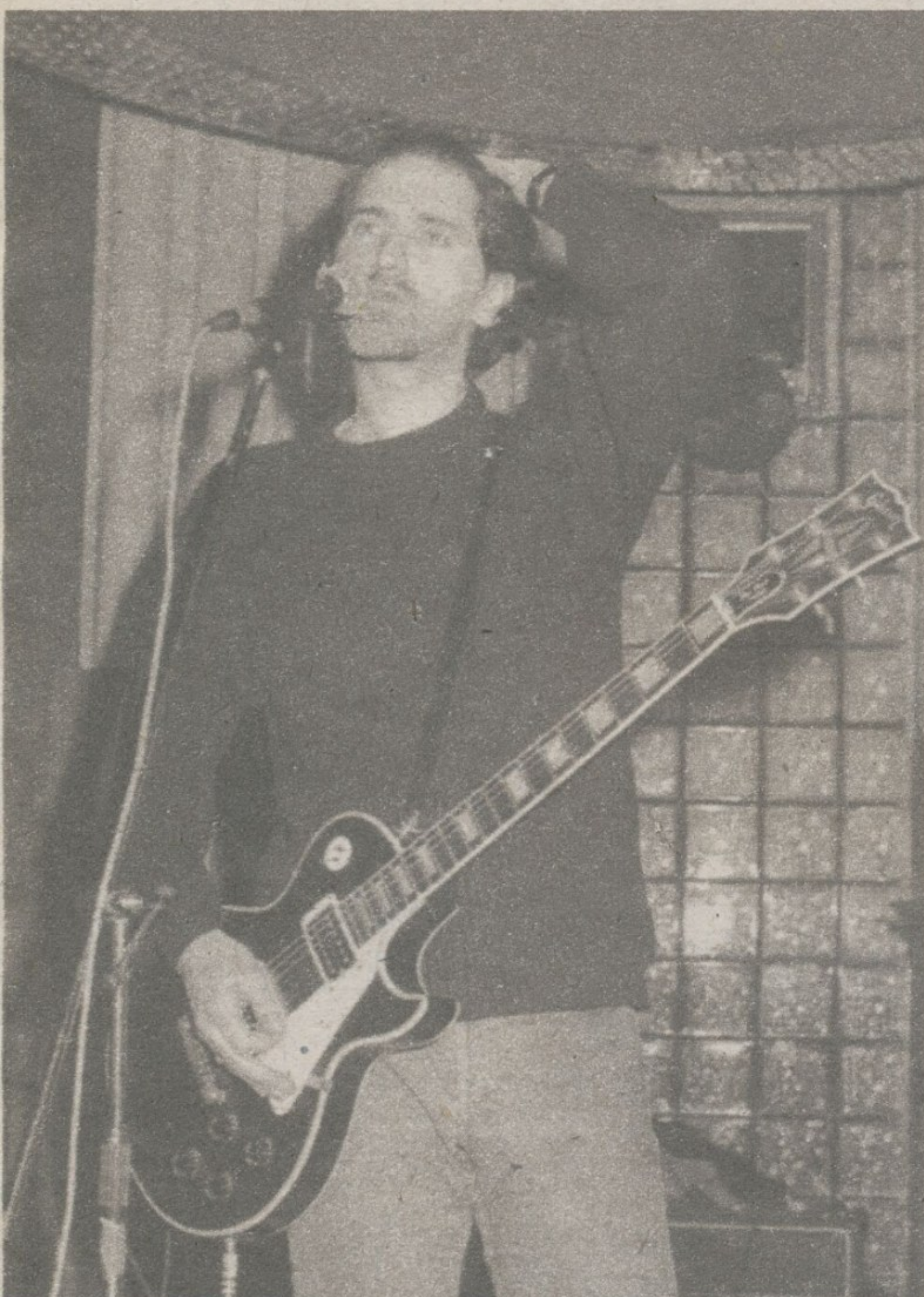
DOBRO JUTRO

C F D7 G
Svanulo je iznad Crkve svetog Marka
C F D7 G
Čistači u žutom ulice su prali
C F D7 G
Kući su se vukli parovi iz parka
C F D7 G
Šta smo mogli mi smo jedno drugom dali
G C
Dobro jutro...

(„Riblja čorba“)

Refren:
F G C
Cele noći ti si forsirala konjak
F G Am
Jutro kviri sinoć započete veze
F G C
Zorom si me šutnula ko poslednji dronjak
F G Am
Ja sam ti uz piće došao k'o meze.

Црна дама

Радомир Михајловић Точак

/=slide up
\=slide down
p=pull of
h=hammer on
Λ=band
r=release
t=threplet
"=32nd note
x=pause

riff 1
e | --0--0--0--0--0-- | --0--0--5p0--0--0-- |
B | --7-5--3--5-5-- | --7-7-5--3--5-- |
G | 9--7-5--5/7-- | 9--7-5--7-- |
D | ----- | ----- |
A | ----- | ----- |
E | ----- | ----- | 4x

riff 2
-----	-----	-----
--11-9-- 7-6-676 --11-9-- 7796-676
--12-7-- 9-7-777 --12-7-- 9997-777
0-0-0-- 0-0-000 --0-0-0-- 0000-000 | 2x

A part
----- | ----- | ----- |
--5-- --7-- -- -- --
--5--5-- 7-7-7-- --11-9-- 7-6-676
3--5-5-- 7-- --12-7-- 9-7-777
--3-- --5-- 0-0-0-- 0-0-000 | 2x

B part
----- | ----- | ----- | ----- |
--5-4-- --2-- -- -- --5-4-- --2--
--5-4-- --2-2-- --11-9-- 7-6-676 --5-4-- --2-2-5-- 0--
3--2-0-- --5-- --12-7-- 9-7-777 3--2-0-- --5-5--
----- --3-20-- --0-0-0-- 0-0-000 ----- --3--

fine
--0-0-- --0--0-0-- 0----- | ----- |
--7-5-- --3--5-5-- 7----- | ----- |
9--7-5-- 5/7-- 9----- | ----- |
-----	9-----

form: riff1(4x)|riff2|A|B|riff1 (3x)|A|B|solo (riff1/4x)|riff2|A|B|fi

SMAX-LP "Crna Dama"

DEBELA DEVOJKA

("Električni orgazam")

A E

Moja je ishrana pomalo preterana

D E

Moja je košulja sasvim izgužvana

A E

Moje se nogavice kreću ka zvonima

D E

Mene ne zanima kako izgledam.

Refren:

A E

Debela devojka

A D

Ja sam debela devojka

A E

Debela devojka...

Или
писац
— или
НИШТА!

Оноре Балзак родио се као први син грађанина Бернара Франсоа 1799. године. Оноре де Балзак, са лажним де, племић самозванац, један од највећих романописаца света, расипник и вечити дужник, љубитељ жена, „родио“ се тридесет година касније.

Бивши провинцијалац Франсоа и његова жена Шарлота све су наде полагали у свог првенца који је требало да крене путем успеха. Малог Балзака, још бебу, дају једној дојкињи код које остаје до четврте године. Са седам година смештају га у интернат у Вандому. Тек са четрнаест он први пут у ствари гледа свој дом. Али, накратко: родитељи га шаљу најпре у гимназију у Тур, а онда у Париз, у Лепитров институт. У породици Балзак сви су разочарани Онореовим учењем. Најлошији је у латинском, али ипак завршава школу и уписује се на универзитет као студент права.

Ни бележник,
ни судија...

Напокон слобода, нада се Балзак, но, родитељи нису тог мишљења. Оноре ће ићи на факултет, а у слободно време мораће да зарађује. И тако, млади Балзак почиње да кулчи код адвоката Гијона де Марвила. Балзакови су пуни планова. Две године касније свог студента премештају код бележника Пасеа. Још мало па ће млади Балзак, сањали су родитељи, постати ортак Пасеу, дакле, срећан и свој човек.

Али, у Балзаку је, најзад, букнуо годинама гушени и потискивани пламен побуне. Одлучно се, први пут, исприсио пред породицом и дрско изјавио да неће да буде никакав адвокат, ни бележник, ни судија. Биће књижевник, независан, богат и славан!

Био је то за породицу гром из ведре неба. Да напусти позив који обезбеђује будућност и бави се тако сумњивим послом као што је по-

УМЕ ЛИ ОНОРЕ ДА ПИШЕ?

У СВЕЧАНО УДЕШЕНОМ
САЛОНУ УКИПИЛИ СУ
СЕ: ОТАЦ, СТРОГА МАЈКА,
БАБА, СЕСТРА С МУЖЕМ,
НЕКОЛИКО УВАЖЕНИХ
ПРИЈАТЕ-
ЉА... ОД
ЊИХОВОГ
СУДА ЗАВИСИЛА ЈЕ
БУДУЋНОСТ МЛАДОГ БАЛЗАКА

сао књижевника! Ни говора! Избациће га из куће, назад бележнику Пасеу!

Но, Балзаков отац показује да је најразумнији у породици. Он и Оноре склапају уговор: породица ће издвојити новац потребан за његово двогодишње издржавање, а у том року младић ће покушати да постане сјајан писац. Ако не успе — назад у бележничку канцеларију!

Писац или роб?

Стари Балзак издвојио је суму од које је једва могло да се преживи, али син је и тиме задовољан. Најзад слобода!

А наличје слободе за коју се изборио Балзак била је кућа број 9 у улици Ладињијер у коју се надобудни писац уселио. Чак ни за бедну цену од три суа на дан газарица није успела да нађе никога ко би пристао да станује у тој јазбини. „Ништа није било грозније“, пише Балзак после много година, „од те собе у поткровљу с њеним жутим прљавим зидовима која је заударала на беду...“

Првих неколико дана своје тешко стечене слободе Балзак је утрошио да то жалосно место своје будуће бесмртности колико-толико упристоји: кречи зидове и

облаже тапетама, доноси нешто својих књига, слаже беле листове за своје будуће ремек-дело, зарезује пера, купује свећу уз коју ће ноћу радити...

Најзад је све спремно. Недостаје само још нешто, незначителна маленкост: будући писац не зна шта, заправо, да пише.

После годину дана монашког живота Балзак се појављује пред породицом с готовим рукописом (трагедијом „Кромвел“) да им га прочита. Сад треба да падне велика одлука — да ли Француска, да ли свет има једног новог генија по имену Оноре Балзак, или ће Оноре поново бити бележник и роб породице?

Породица Балзак свечано је удесила салон за ту прилику. Осим породице читању треба да присуствује и неколицина уважених пријатеља. У наслоњачи, пуни ишчекивања, седе: отац Балзак, строга мајка, баба Саламбе, сестра Лаура са својим мужем... Помало се снебивајући, Балзак почиње да чита досадну трагедију у александринцу. Четири сата жубори бујица стихова...

Безизгледно!

Не знамо да ли је баба Саламбе заспала ни да ли су гости почели да се искрадају. Знамо да су слушаоци после тог заморног читања били у извесној неприлици јер је требало да кажу да ли је Оноре обдарен или не. Један стари војни лиферант, један гвожђарски трговац, један инжењер и један хирург нису били баш најпозванији да дају суд о драми у стиховима. Инжењер Сервил предлаже да се дело „новог Софокла“ поднесе на увид меродавнијим критичарима. Избор пада на господина Андријеа, професора књижевности у политехничкој школи у којој је учио и Сервил.

Господин Андрије после првог читања доноси суд: дело је сасвим безизгледно.

Али, Балзак је више веровао себи него господину Андријеу. А пошто је, према уговору са оцем, имао још неколико месеци времена, вратио се у своју неугледну собу у улици Ладињијер да покуша још једном.

Шта је после било — учили смо из књижевности ■

Љубиша Вићановић

— двадесет један —

ЗЛОСРЕТЊА УСПА

ГЛАВНИ ЦИЉ АМФИБИЈСКЕ САБОТАЖЕ ЈЕ ПОТАПАЊЕ НЕПРИЈАТЕЉСКИХ БРОДОВА И РАЗАРАЊЕ ОБАЛСКЕ ОДБРАНЕ ПОМОЋУ ПОСЕБНО ОБУЧЕНИХ И ОПРЕМЉЕНИХ ДЕСАНТНИХ ГРУПА КОЈЕ КРИШОМ УЛАЗЕ У НЕПРИЈАТЕЉСКЕ ЛУКЕ И ДРУГЕ ВОДЕ ДА БИ ИЗВОДИЛЕ ПОГИБЕЉНЕ АКЦИЈЕ

Успешности амфибијских напада током Другог светског рата нарочито су допринеле новине у тактици и опреми. За дејства у непријатељским водама усавршени су кануи и подводна пловила попут „Успаване лепотице“, док су за подводне акције коришћени нови типови експлозивних уређаја, као што су мине које су помоћу магнета приањале за дно брода, такозване мине-прилепци ■

Ацетонски упаљач са одложеним дејством

Мине-прилепци приањале су уз труп брода помоћу магнета. Многе су имале ацетонске упаљаче који су их палили након одређеног времена који је одређиван помоћу боје ацетонске ампуле. Боја је показивала количину ацетона који је, после одређеног времена, нагризао целулоидни диск и ослобађао ударну иглу палећи тако мину. Упаљач је подешавао ручно, окретањем завртња за паљење, чиме је разбијана ампула и ослобађан ацетон ■

ОПЕРАЦИЈА „ФРАНКТОН“

У Другом светском рату, савезничке морнарице блокирале су Француску под немачком окупацијом, али су немачки бродови наставили да пристају у француским лукама. Једна група Британске краљевске морнарице нападала је 1942. године немачке бродове у луци Бордо. Нападаци су доведени подморницом до ушћа оближње реке и отуда послати у кануима на циљ. До Бордоа су доспела само два од пет кануа. Диверзанти су под окриљем ноћи прикачили шеснаест мина-прилепака на шест немачких бродова од којих су четири потонула, а два озбиљно оштећена. Од десет саботера преживела су само двојица која су се безбедно вратила у Британију ■

Саботери Краљевске морнарице
Мајор Хејзлер, звани Блонди (напред), и каплар Спаркс једини су преживели иначе успешан напад на луку Бордо.

Завртањ за активирање

Вателин

Целулоидни диск

Ударна игла

Заклопац упаљача

Заклопац детонатора

ДЕЛОВИ УПАЉАЧА

Лоза завртња за прикључавање упаљача на мину-прилепак

Детонатор

Игла осигурача

Наранџаста ампула (одлагање у сатима)

Жута ампула (одлагање у сатима)

Зелена ампула (одлагање у сатима)

Плава ампула (одлагање у сатима)

Црвена ампула (одлагање у сатима)

Лјубичаста ампула (одлагање у данима)

Температура у Фаренхајтовим степенима

Температура у степенима Целзијуса

Ампуле ацетона у различитим бојама

УПУТСТВО ЗА КОРИШЋЕЊЕ ОДЛОЖЕНОГ ДЕЈСТВА

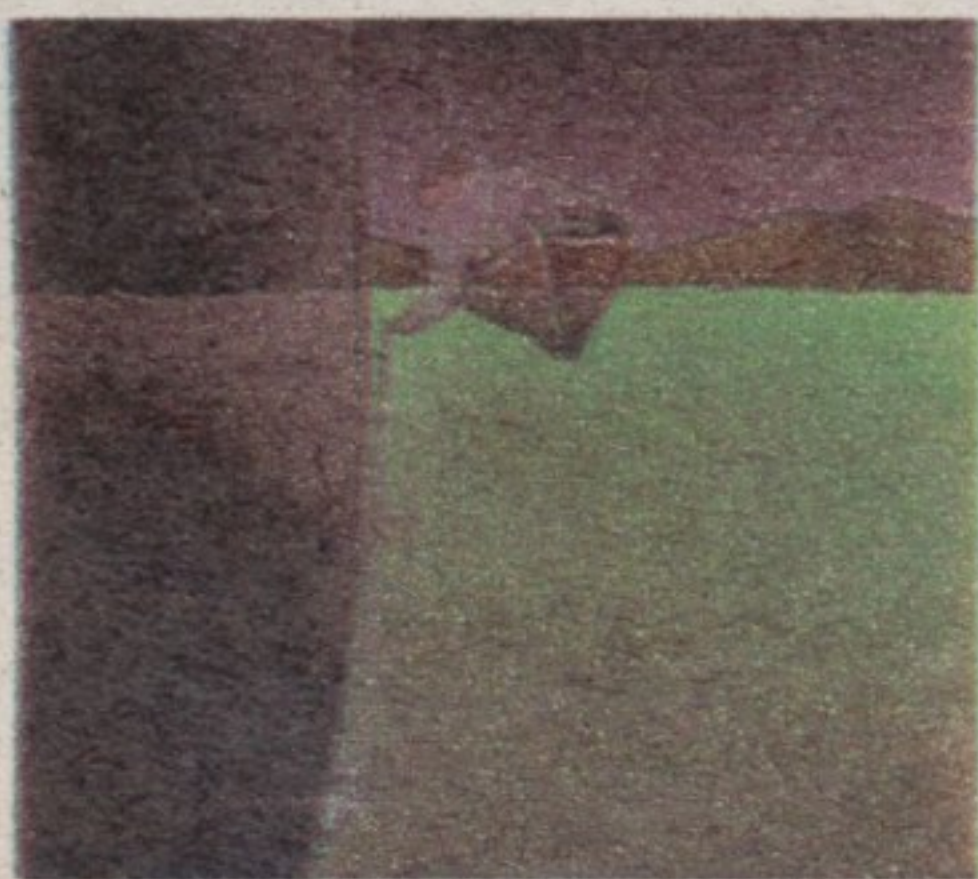
Boja	10°C	15°C	20°C	25°C	30°C	35°C	40°C	45°C	50°C
1	10	15	20	25	30	35	40	45	50
2	15	20	25	30	35	40	45	50	55
3	20	25	30	35	40	45	50	55	60
4	25	30	35	40	45	50	55	60	65
5	30	35	40	45	50	55	60	65	70
6	35	40	45	50	55	60	65	70	75
7	40	45	50	55	60	65	70	75	80
8	45	50	55	60	65	70	75	80	85
9	50	55	60	65	70	75	80	85	90
10	55	60	65	70	75	80	85	90	95

Water should be added to the ampoule after the wire except Red ampoule. Activation may be 2 hours after use.

УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА

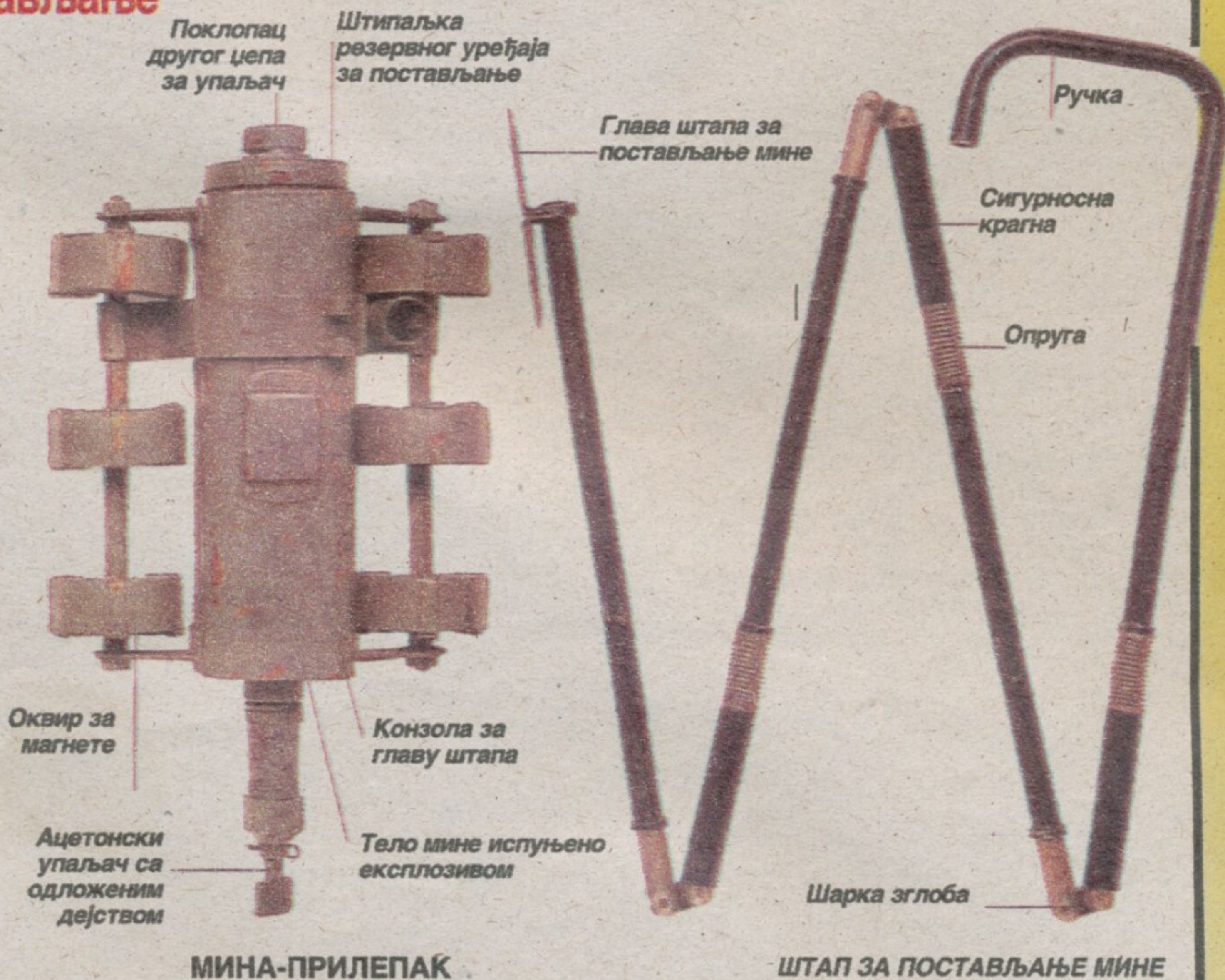
Мина-прилепак и штап за њено постављање

Мина-прилепак била је водоотпорна бомба намењена потапању или оштећењу бродова. Постављана је помоћу посебног продужног штапа на зглобове и приањала уз челични труп брода захваљујући магнетима. За паљење је коришћен ацетонски упалач са одложеним дејством. Мина је у трупу брода могла да пробије рупу површине до 2 или 3 квадратна метра ■

Постављање мине-прилепке

Саботери су морали бешумно да се приближе циљаном броду и обично су то чинили у малом чамцу. Мину су постављали помоћу продужног штапа на зглобове и то 1,5 метар испод површине воде ■

Операција „Римо”: Напад на сингапурску луку

Јапанци су 1942. преотели сингапурску луку од Британаца. Касније, исте године, диверзанти Савезничког обавештајног уреда (посебне оперативне групе коју су основали Британци и њихови савезници) извели су из Аустралије напад на јапанске бродове у сингапурској луци. Саботери су ушли у луку у кануима и поставили

мине-прилепке на јапанске бродове. Потпуно је уништено седам бродова од укупно 37.000 бруто-регистарских тона. Друга диверзија изведена је 1944. године помоћу новог пловила под називом „Успавана лепотица”. Био је то кану на електрични погон, нека врста лаке мини-подморнице која је могла да дејствује или сасвим под

водом, или са пилотом чија је глава вирила на површини. Диверзанти су се управо спремали да спусте у воду ова пловила са освојеног теретног брода када их је открила јапанска поморска полиција. Подухват је прекинут, саботери су покушали да побегну, али су сви страдали у борби или касније били погубљени ■

ПОДСТАЦИ
ЗАБАВНИК

28. 9. 2001.

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Океанска трка једрилица од Сиднеја до Хобарта пореди се, по тежини, са успоном на Маунт Еверест. Због тога је дан после Божића 1998. године на хиљаде посматрача чекало у Сиднејској луци да се огласи топ и означи почетак такмичења. Флота од 115 једрилица полетела је низ обалу Аустралије. Циљ је била лука Хобарт на острву Тасманији, три дана вожње на стази од 1160 километара.

Од толиких јахти само 44 завршиле су трку јер је наишла ужасна бура коју нико није могао да предвиди и у чију је снагу било тешко поверовати. Шесторо такмичара је погинуло, а страдало би их много више да спасилачке екипе нису показале огромну храброст, пожртвовање и вештину. Ово је прича о спасавању човека с једне од тих једрилица.

„Никада нисам видео ништа слично овоме!“, зикао је Џон Кемпбел покушавајући да надјача хук олује. Његов сувозач Питер Мајкл није одговарао. Ни он никада није доживео такве таласе високе као планина.

До предвечерја 27. децембра из трке је испало на десетине једрилица. Али, Мајкл је знао да повратак назад у Аустралију није нимало безбеднији од пловидбе према циљу. Њихова једрилица „Кингура“ била је већ дубоко зашла у Басов пролаз подижући се на таласима од 18 метара и рушећи се уз тресак у долине.

Американац Џон Кемпбел и Аустралијанац Питер Мајкл упознали су се шест година раније. Двапут су се заједно такмичили у трци Сиднеј – Хобарт и оба пута рђаво време натерало их је да одустану. Ове године Мајкл је убедио Кемпбела да долети из Сијетла где је живео.

„Да се кладимо“, рекао му је. „Ако „Кингура“ не стигне на циљ, плаћам ти авионску карту за повратак. Ако стигне, нећу те никада више терати да се такмичимо!“

Кемпбел је био одушевљен. Те године магистрирао је на Универзитету у Вашингтону и ова трка биће му последња велика пустоловина пре него што пређе у свет запослених и забринутих људи.

Четворица од десет чланова посаде двадесет четири

ОПКАД

налазила су се у кабини јахте везана сигурносним појасевима. Неко од њих изненада је викнуо: „Чувајте се!“ Али, Кемпбел није ни успео да види талас од 27 метара који се ваљао иза „Кингура“. Осетио је да га нешто вуче, затим је пао лицем надоле на неку тврду површину. На очи му се навукао мрак и свет је за њега престао да постоји.

Човек у мору!

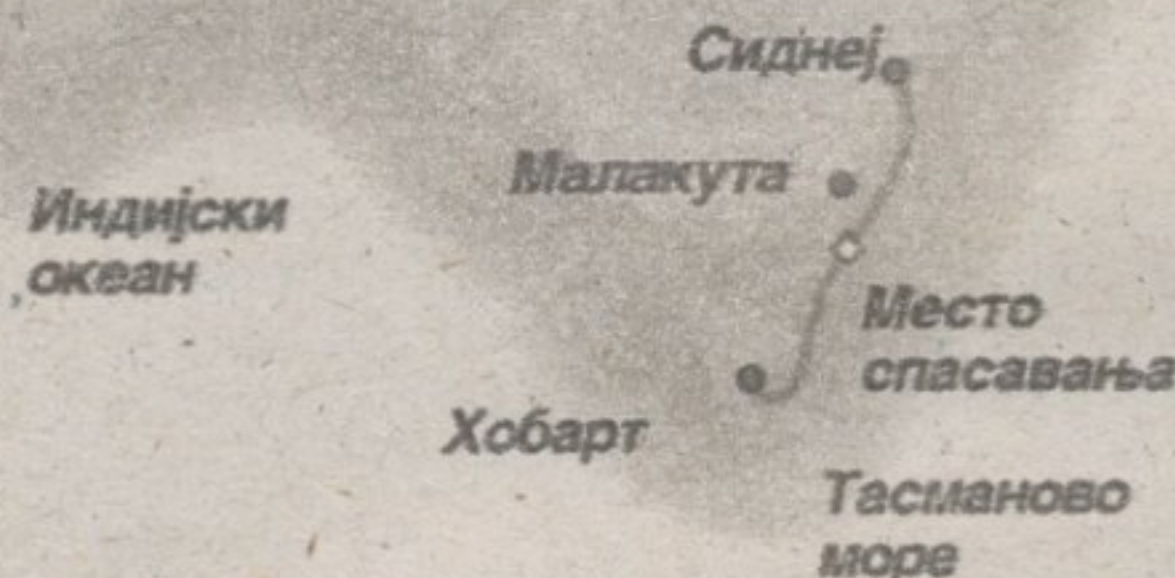
„Кингура“ се обрнула за 145 степени, с јарболом у води, тресући се као да ће се преврнути. Ова лепа једрилица, дугачка 13 метара, ипак је издржала, стресла са себе талас и поново се усправила. Мајкл је, трљајући очи надражене сољу од морске воде, видео два члана посаде како се из мора пењу на палубу.

Кемпбел је у несвести висио на огради крме с ногама у води. Сигурносни трегери обмотали су му се око врата претећи да га задаве. Мајкл се брзо нагнуо и дохватио га да би олабавио ужад. Тада је почело да се догађа нешто готово нестварно што он никада неће успети да заборави.

Борећи се да на палубу извуче Кемпбела, осетио је да се његове руке извлаче из рукава јакне и из сигурносних појасева. Очајнички је покушавао да једну Кемпбелову руку задржи у својима, али је следећи циновски талас истр-

Стаза чувене трке

АУСТРАЛИЈА

гао Кемпбела и он је склизнуо у океан.

Мајкл је викнуо: „Човек у мору!“, дозвао једног од чланова посаде и наредио му: „Чувај га! Не спуштај поглед с њега!“ и одлетео у кабину. Кормилар Питер Жубер повикао је у радио: „Упомоћ! Упомоћ! Имамо човека у мору!“

За то време преостали чланови посаде покушавали су да окрену једрилицу чији је мотор престао да ради. Да би зло било горе, ветар је поцепао једно једро

и није дозвољавао људима да маневришу другим једрима. Жубер је јавио: „Треба нам хеликоптер!“

„Кингура“ се налазила на пучини око 120 километара од најближег копна. Посада је давала све од себе да је у олуји задржи у колико-толико стабилном положају не испуштајући у полу-мраку из вида Кемпбела у мору.

Зашто се не врате?

Када је почела да му се враћа свест, Кемпбел није никако могао да схвати због чега се налази у води и то хладној.

ПОСЛАТНИ
ЗАБАВНИК

28.9.2001.

НИКАД ВИШЕ

Чим су из мора извукли Џона Кемпбела (напред), Дејвид Кеј, Бери Беркли и Дерил Џонс спасли су још четворицу учесника трке

го, по оваквом времену вероватно немогуће.

Кемпбел је у вртлогу пене, кроз хучање ветра, чуо звук хеликоптера ваздухопловне полиције. Онда је, неких 650 метара низ ветар, и видео хеликоптер како се окреће претражујући море. Почео је да виче и маше рукама.

„Имам га!“, рекао је пилоту хеликоптера руковалац чекрком Бери Беркли. „Настави да се држиш леве стране!“

Лицем у лице с Кемпбелом

Пилот Џонс трудио се да хеликоптер одржи у месту изнад Кемпбела. За то време његов члан посаде за спасавање Дејвид Кеј закачио се за челично уже и Беркли га је спустио у море 50 метара испод летелице.

Море га је усисало чим је ударио о његову површину и Кеј је почео да се гуши од слане воде које се нагутао. Талас који је наишао подигао га је високо, преврнуо и бацио у воду наглавачке. Када је изронио, био је дезоријентисан.

Кроз отворена врата хеликоптера Бери Беркли је посматрао Кеја како се упиње и бори и истовремено кроз слушалице на глави виче пилоту: „Напред! Мало назад, лево! Мало десно!“

Пилот Џонс је одједном испред себе видео нешто у шта је једва поверовао – зид таласа који се дизао 15 метара изнад летелице! „Морам да се подигнем, Бери!“, рекао је и потерао хеликоптер увис. Налазио се на висини од 48 метара када се циновски талас повукао. Избегли су га за свега три метра.

Повучен увис наглим подизањем хеликоптера спасилац Дејвид Кеј поново се исто тако нагло нашао под водом.

„Сувише сам стар за овај посао“, помислио је. Имао је 44 године, а 26 бавио се спасавањем, што у војсци што у полицији. Када је поново изронио, нашао се лицем у лице с Кемпбелом.

Заглављен чекрк

„Хвала ти, друже!“, рекао му је Кемпбел. „Молим, и други пут!“, одговорио је Кеј и стао да маневрише да би Кемпбела закачио за сигурносне трегере. Чим је то обавио, подигао је руку дајући хеликоптеру знак да их подигне.

На само пола метра од врата летелице чекрк за извлачење се заглавио и стао. „Човек ће нам испасти!“, викнуо је Беркли у интерфон чим је Кемпбел почео да клизи из трегера. Чекрк се и даље није мицао.

Беркли је тада дубоко удахнуо ваздух, испружио се до краја челичног ужета, дограбио Кемпбела и почео да га подиже. Чекрк је тада изненада прорадио и обојица су се нашао у хеликоптеру.

„Бришимо одавде!“, рекао је Беркли и Џонс је окренуо хеликоптер у правцу копна. Налазили су се на 120 километара од Малакуте, у нормалним околностима око 45 минута лета, а имали су горива за 90 минута. Само, Џонс је имао да се рве са супротним ветровима који су дували брзином од 200 километара на час!

Иза Џонса, на поду хеликоптера, лежао је промрзли и повређени Кемпбел. Кеј и Беркли трљали су му руке и ноге не би ли га угрејали.

Нема више горива

Џонс је возио кроз вео кише смркнутим небом. Брзинометар је показивао да лете 225 километара на сат што је, уз ветрове који су дували из супротног смера, у ствари износило само јадних 20 километара на сат.

Сигналне лампице резервоара су се упалиле показујући да је гориво оба мотора на измаку. Било га је за још свега 10 минута лета, а копна нигде на видiku. Срећом, тамни обрис обале указао се далеко на хоризонту.

Рачунајући да може да се спусти на фудбалско игралиште у Малакути, Џонс је радиом позвао кола хитне помоћи. До игралишта је остало 10 минута лета и није баш био сигуран да ће дотле имати горива.

А онда је, изненада и у магновењу, мукама дошао крај. Хеликоптер се спустио на земљу, кола хитне помоћи пришла су му завијајући свим сиренама. Чим је Кемпбел смештен у њих, три спасиоца постајала су мало ћутећи, као да поново преживљавају оно кроз шта су последњег сата прошли.

* * *

Џон Кемпбел је одмах оперисан да би му се наместиле поломљене кости лица. Сасвим се лепо и срећно смешио септембра 2000. године у Сијетлу на венчању са својом вереницом Луси Фишер. Међу гостима налазио се, наравно, и његов пријатељ Питер Мајкл.

Мајкл једва чека следећу трку Сиднеј – Хобарт. Без Кемпбела који је рекао НИКАД ВИШЕ!■

Б. Д.

—двадесет пет

Онда је, збацијући обућу, погледао право и видео да је „Кингура“ од њега удаљена око 400 метара. „Због чега се не врате по мене?“, збуњено се питао.

Скупио је снагу и запливао према јебрици. Таласи су га одбацивали назад. Преостало му је само да се бори с леденом водом питајући се колико дуго ће издржати. Зуби су му цвекотали од хладноће.

Пилот хеликоптера за спасавање Дерил Џонс летео је према месту које је означила сигнална ракета избачена с „Кингуре“. Али, наћи човека у узбурканом мору било је нешто сасвим дру-

ВИШЕ ОД НЕОБИЧНЕ СУДБИНЕ

ПУСТОЛОВИНЕ ЈЕДНЕ ХРИЗАНТЕМЕ

Гејша (од јапанске речи геј, што значи предава, и ша – особа), то је професионална свирачица, играчица и певачица, најчешће у јапанским чајницама. Једноставно речено, уметничка личност, особа која познаје многе древне вештине.

Антрополог је, пак, стручњак који се бави антропологијом, науком о човеку, тачније о његовом развоју. Назив потиче од грчких речи атропос (човек) и логос (наука).

Више од теорије

Многи антрополози, проучавајући јапанске обичаје и културу, долазили су до бројних занимљивих података о гејшама, међутим, случај америчког антрополога Лајзе Крихфилд Делби јединствен је. Њен сусрет са гејшама био је потпуно другачији од свих уобичајених...

Американка Лајза Делби,

магистар антропологије, спремајући се, на име, докторат на универзитету Станфорд. Једнога дана – било је то крајем седамдесетих година – она је ментору саопштила како једноставно није у стању да напише рад о нечему што није видела изблиза обавештавајући га о својој одлуци да се на неколико година пресели у Јапан. Али, оно што је Лајза прећутала ментору, али и пријатељима, била је чињеница да је обезбедила место у једној од кућа у којој су живе и за свој занат се припремале гејше. Осећала је

да су теоријска истраживања недовољна, а нису

ни веродостојна: желела је да и сама постане гејша. Тако је и било. Уронила је у њихов тајанствени свет.

Преселила се у Кјото и придружила се групи гејша које су је стрпљиво подучавале обичајима, вештинама и обредима, столећима с поносом негованим и чуваним. Тако је Лајза, на обали реке Камо, променила и своје име. Постала је Ичигику, односно Хризантема. С великим жаром почела је да проучава јапанску музику, али не теоријски. Са-

да је свирала шемизен, певала традиционалне песме и учила се вештини мудрог и љупког разговора.

Како би јој објаснила шта заправо значи бити гејша и каква је њихова улога у животу других људи, „старија сестра“, једна од гејши са којом је живела у кући, Хризантема је рекла нешто што ће касније постати основа њене будуће књиге: пут гејше јесте пут уља. Захваљујући њиховој уметности, њиховом осмеху, избегавају се све непријатности које се људима неминовно дешавају. Хризантема је схватила: не постоји ништа невероватније, али ни заводљивије од стварности.

Док је америчка научница живела своју источњачку пустоловину, у Јапану је постојало више хиљада гејши. Већина је потицала из сиромашних породица тако да нису биле у прилици да се одмалена

**Амерички
антрополог
Лајза Делби
једнога дана
схватила је
како њена
теоријска
истраживања
Јапана нису
довољна нити
веродостојна:
обукла је
кимono,
променила
име и постала
– гејша**

ПОДАТИКИ
ЗАБАВНИК

ГЕЈШЕ, мајстори МНОГИХ вештина

Гејше су биле и остале важан део традиције јапанског друштвеног живота. Оне би се могле назвати професионалним забављачицама врхунског стила будући да су савладале многе древне уметничке вештине Земље излазећег сунца. У сваком случају, гејше су за западног човека нешто сасвим егзотично, оно што није у стању баш потпуно да разуме.

Занимљиво је да су прве гејше биле мушкарци, међутим, у 18. веку – на опште задовољство – девојке преузимају тај посао који ће задржати до дана данашњег. Многе гејше су потицале из најсиромашнијих друштвених слојева мада су их њихове вештине водиле до самог врха заједнице.

Пре него што ће девојчице ући у пубертет, старије гејше их уводе у тајне древних уметничких вештина, али и подучавају посебној врсти опхођења. У седамнаестој напуштају породицу и почињу да живе у „маико“ кућама где се усавршавају, а њихове способности проверавају. Само оне које положи најстрожи испит могу постати гејше. Наиме, оне су мајстори чајне церемоније, али и музике, свирају шамизен (јапански дрвени инструмент, врста гитаре са три свилене жице), оне су и извршни калиграфи... Носе традиционална кимона и веома су поносне на своју складност коју употпуњују дрвене нануле (јапанке). Коса је очешљана на старински начин, са мноштвом украсних игала и чешљића. Лице гејше је напудерисано белим пудером, а усне су строго намазане тамноцрвено. Додуше, младе гејше мажу кармином само горњу усну.

И још једна занимљивост. Јапанци посебно сензуалним сматрају женски потиљак. Како би гејша изгледала још привлачније, црвена пруга (исте боје као и кармин) нацртана јој је и на потиљку и иде целом дужином врата спуштајући се низ леђа. Показивање макар малог дела те црвене пруге равно је љубавном изазову.

Гејше живе у својеврсним породицама: на челу куће је „мајка“, а све остале су „кћерке“, односно, старије и млађе „сестре“. Подразумева се да старије и искусније брину о млађима.

После низа година током којих су биле уважаване, гејше су се почетком четрдесетих година 20. века нашле изван закона. Седамдесетих – управо када је Лајза Делби одлучила да им се придружи – њихов број је опадао. Данас постоји више од хиљаду удружења гејши, а најпознатија су она у Осаки и Кјоту. Парадоксално је да древне вештине које подразумевају сталоженост, спорост и елеганцију и даље остају у земљи која је симбол вртоглаво брзог начина живота. Можда су гејше, као и други изрази јапанске традиције, баш она противтежа која им омогућава да се не изгубе у свакодневној трци с временом ■

води рачуна о људским осећањима. У ствари, гејша управља осећањима.

Како улепшати живот

У књизи сећања на свој живот гејше Лајза Делби оштро се супротставила мишљењу да су јапанске гејше исто што и западњачке проститутке, напомињући да за сваку гејшу увек постоји само један „дана“. При свакој другој вези са мушкарцима њихов задатак је да им врхунским уметничким вештинама улепшају живот. Гејша је прави уметник, тврди Лајза Делби. Уосталом, као и сваки уметник, и геј-

Многе феминисткиње које су баш седамдесетих година прошлога века биле нарочито гласне, супротставиле су се истраживању антрополога Лајзе Делби сматрајући га понижавајућим. Она им је самоуверено одговорила да само слободна и остварена жена не води бригу о томе како да буде слободна и како да се оствари, већ како да се усаврши.

Баш као и што је обећала својим пријатељима, Хризантема се после неколико година живота у Јапану вратила кући, да доврши посао који је започела, напише студију о гејшама и свом животу са њима. Раз-

Гејша на токијској улици

припремају за гејше, него су трагале за „даном“ – „господаром“, тачније, сталним љубавником. Њихов живот био је стога стално растајање, али и поновно сусретање. Лица обојеног белим пудером, у кимону и нанулицама, белим чарапицама које су одвајале палац од осталих ножних прстију, Лајза Делби кора-

чала је страсно кроз живот као гејша задивљујући своје старије и млађе „сестре“ снагом воље да се поистовети са онима чији живот и обичаји заправо нису били ни налик њеним. Због чега је то чинила, питали су је касније пријатељи. Зато што је углед гејше веома велик, много већи него што се то наизглед чини. Гејша је особа која

ша живи у свом посебном, затвореном свету усавршавајући га и улепшавајући га. Јер, за њих спољашњи свет јесте свет бола и илузија. Вештина гејше је у томе да поново врати изгубљени склад и лепоту – у свакој прилици која се укаже. Кроз уметност опхођења и разговора, шалу, музику и песму, гејша покушава да спасе свет од њега самог.

лика у традицији изгледа да је учинила своје. Бивша гејша, сада професор универзитета према чијој ће књизи редитељ Стивен Спилберг снимити нови филм, изјавила је и ово:

– Да сам се родила у Јапану, више бих волела да будем гејша него удата жена. Да не говоримо о томе колико је привлачније бити гејша него антрополог! ■

М. О.

КАКО СУ ОДШКРИНУТА

БРАТА ЦРНОГ КОНТИНЕНТА

Срце

Био је то сусрет који је запамћен. Хенри Мортон Стенли благо се наклонио пред човеком који је већ увећано ушао у легенду.

— Доктор Ливингстон, претпостављам? — Стенли је једва прикривао узбуђење.

— Да — доктор Ливингстон се, уз искрен осмех, наклонио новинару и кренуо му у сусрет.

— Захваљујем Богу што ми је омогућио да вас напокон упознам.

— А ја сам срећан што лично могу да вам пожелим добродошлицу — рекао је доктор Ливингстон док се руковао са Стенлијем.

После осам месеци упорног трагања и лутања Африком, новинар листа „Њујорк хералд“ испунио је задатак који му је поверио уредник. Ући у траг доктору Дејвиду Ливингстону био је велики изазов не само за Хенрија Мортон Стенлија, већ и за цео цивилизовани свет.

Прича почиње 1840. године.

Добри доктор

У малом месту Блантајер крај Глазгова 1813. године родио се Дејвид Ливингстон који је већ са десет година почео да ради у градској воденици. Да би зарадио довољно новца којим је могао да плати похађање медицинске школе у Глазгову, Дејвид је на послу проводио и по дванаест сати. По завршетку школовања Ливингстон је одлучио да отпутује у Кину и да тамо ради као лекар мисионар.

Али, избија Опијумски рат и ремети му планове. Дејвид Ливингстон се, уместо у Кину, 1840. године запутио у Африку. Тај континент, са више од тридесет милиона квадратних километара, други по величини на Земљи, за читав свет је био велика непознаница. О Африци се мало знало, говорило се да је то континент неприступачних дунгли у којима живе дивљаци

двадесет осам

црне коже и где човек лако страда или од непознатих звери или опасних, неизлечивих болести.

Иако је кренуо с намером да се на Црном континенту опроба као лекар, Дејвид Ливингстон је, ширећи хришћанство, започео знатно важнији подухват. Обилазећи огромна пространства у кануима, на леђима волова или пешице, добри доктор, како је убрзо постао познат међу становницима Африке, прешао је хиљаде километара од Атлантског до Индијског океана, прокрстарио подручјима данашње Јужне Африке, Замбије, Заира, Анголе, Мозамбика, Танзаније, Руанде, Бурундија... Уз обавезну Библију, Ливингстон се никада није одвајао од компаса и секстанта — справе за мерење географске ширине и дужине уз помоћ растојања између звезда.

Упоредо са ширењем хришћанства и оснивањем цркава, доктор Ливингстон борио се с предрасудама и сујеверјем становника Африке, покушавао да их подучи основама хигијене објашњавајући значај школовања. Истовремено је свакодневно предано бележио

куда је све прошао да би све географске, геолошке и многобројне друге податке могао да предочи Краљевском географском друштву у Лондону.

И Африканци су људи

Дејвид Ливингстон разликовао се од свих дотадашњих истраживача који су ступили на тло Африке. Пре свега захваљујући свом медицинском знању, издржавао је и у најзглед неприступачним подручјима. Ако би се, рецимо, нашао тамо где су харали комарци који преносе маларију, знао је како да се одбрани од ове болести. Свестан да узрочници болести нису инсекти, обавезно је носио кинин и биљку јалапа, познату као јак пургатив, који су му помагали да не оболи од опасне маларије.

Никада није путовао сам, увек је био у друштву Африканаца које је уважавао као себи равне. Такав однос донео је Ливингстону добар глас не само као особи чији је завет био да шири веру и знање, већ, превасходно, као човеку који је био за свако поштовање. Знали су становници

Дирљив сусрет доктора Ливингстона и Хенрија Мортон Стенлија

Црног континента да цене што се Ливингстон толико залаже да се сазна права истина о њима и што се бори да свет коначно схвати да су и становници Африке људи, а не робови којима се тргује као стварима.

Када се Ливингстон оженио кћерком једног од својих познаника, такође мисионара, са супругом и шесторо деце коју су добили наставио је да путује Африком. Али, када му је 1850. године умрла једна тек рођена девојчица, схватио је да подухват мора да настави сам. Породицу је невољно послао натраг у Британију.

Године 1856. Дејвид Ливингстон се вратио у Лондон. Дочекали су га као националног јунака. Али, нису ловорике биле за Ливингстона, срце га је зукло натраг, у његову вољену Африку.

Од Краљевског географског друштва добио је задатак да нађе извор Нила. Путовање је започео 1866. године из Занзибара. Али,

САВЕШНИ ЗАБАВНИК

28.9.2001.

је остало Африци

Прича о човеку који је имао храбрости да открије нови свет

уместо извора Нила, открио је извор друге реке – Конга. Умро је а да није сазнао за ту своју грешку.

Последњи ударац

Ливингстоново последње путовање од почетка је

кренуло наопако. Пратиоци су му се разболевали, волови на којима су путовали и носили неопходне ствари и намирнице угинули су један за другим, а од оно мало људи који су остали с Ливингстоном го-

тово сви су се разбежали. Нико није желео да прође подручјем данашње Танзаније, Руанде и Бурундија у којима су се сукобљавала ратничка племена. Сам Ливингстон прележао је напад чира, маларије и реуматске грознице.

Последњи ударац зада-ла су Ливингстону двојица верних слугу. Узели су оно мало лекова што је остало и побегли. Ливингстону, који је остао окружен ша-чицом највернијих пратилаца, није преостало друго него да прекине пут и задржи се у нај-

ближем селу Уџици на источној обали језера Тангањика.

У међувремену се читав свет питао шта се догодило с прослављеним Дејвидом Ливингстоном. Кружиле су различите гласине о његовој судбини, али нико није тачно знао да ли је жив или мртав. Кад је прошло скоро пет година откако се за Ливингстона последњи пут чуло, уредник „Њу-

јорк хералда" послао је свог најбољег новинара Хенрија Мортонa Стенлија у потрагу за чувеним лекаром.

Стенли и његова пратња, после осам месеци, стигли су до села Уџици десетог новембра 1871. године. Пошто је скоро две године био без икаквих лекова, Ливингстон је преживљавао тешке дане. Био је изнемогао и потпуно нарушеног здравља. Ипак, одбио је Стенлијеву понуду да се заједно врате у Лондон. Није завршио започету мисију и није могао да се врати необављеног посла, рекао је. Добио је залиху лекова и могао је, како је рекао, да настави путовање ка изворишту Нила.

Снага га је издала првог маја 1873. године. Пратиоци су га затекли како клечи поред кревета, с главом положеном на руке. Била је то Ливингстонова последња молитва.

Глас о смрти доброг доктора ширио се Црним континентом. Његово балсамовано тело људи су девет месеци носили од села до села док нису стигли до Занзибара. Онда су земне остатке паробродом пренели у Велику Британију.

Дејвид Ливингстон је, уз остале великане, сахрањен у Вестминстерској опатији у Лондону. Срце, које је куцало за Африку, остало је на континенту који је толико волео. Положено је у афричку земљу.

В. С.

... АЛИ НАЋИ ЛИВИНГСТОНА!

Почело је у једном марсељском хотелу Октобра 1869. године када је Џејмс Гордон Бенет, уредник „Њујорк хералда", позвао једног од својих најчувенијих дописника из иностранства Хенрија Мортонa Стенлија. Тада, у својој тридесетој години, Стенли је већ написао извештаје о петнаест битака и три поморска сукоба.

– Ускоро треба да се отвори Суецки канал – речено је Стенлију. – Иди у Египат и пошаљи извештај о тој стварници. Затим крени уз Нил и сазнај што год можеш о експедицији се-ра Семјуела Бејкера. Док то будеш радио, начини један једноставан водич кроз Египат. Ништа маштовито. Само голе чињенице прописно сročене. Завири у Јерусалим, а кад будеш тамо, можеш скокнути и у Константинопољ. Уколико вреди, препуштам теби да то оцениш, баци поглед на Кавказ, а затим крени у Индију. После тога – Ливингстон.

Налог о Ливингстону, мада последњи на списку, био је у ствари посао од правог значаја.

– Подигни чеком хиљаду фунти сада, а кад то потрошиш, подигни још хиљаду – речено је даље Стенлију. – Кад то потрошиш, подигни још хиљаду, и још хиљаду. Затим нову хиљаду. Али, нађи Ливингстона!

УПОЗНАЈ СВЕТ У ШЕСТ И ПЕТ*

Најбољи светски документарни програм

на телевизији ПОЛИТИКА

СВАКОГ радног дана у 18⁰⁵ - * ПЕТКОМ у 22⁰⁵
РЕПРИЗЕ наредног дана 10³⁰ - * СУБОТОМ у 17⁰⁵

ПОНЕДЕЉАК
ГЕОПОЛИТИКА

УТОРАК
СТИЛ
ЖИВОТА

СРЕДА
КУЛТУРА,
ЦИВИЛИЗАЦИЈА

ЧЕТВРТАК
У ДИВЉИНИ

ПЕТАК
ИСТРАЖИВАЧ

МОДА 20. ВЕКА

Модна индустрија доноси огромне количине новца и зато не чуди што је током 20. века почео прави рат за преузимање вођства у тој тако уносној делатности. Дизајнери, индустријалци, продавци, политичари, чак и диктатори давно су увидели њену невероватну моћ. Мусолини је 1933. године упозорио нацисте: „Свака сила пропадне пре неголи мода. Ако су модерне кратке сукње, нећете ништа постићи уколико их продужите, чак и да запрете гилјотином“. Али, када су Немци освојили Париз 1940. године, желели су да преузму и власт над модом. Сметало им је што Париз диктира моду. Једне недеље развалили су врата модне куће „Хоте“ и однели два документа са подацима о извозу. Захтевали су састанак са председником удружења Лисијеном Лелоном. Намера им је била да ову модну кућу преселе из Француске у Берлин и Беч.

Лисијен Лелон најпре је покушао да их одговори од тога. – Можете силом наметати шта год желите, али париске кројачке радионице не могу да се пренесу. Оне ће радити у Паризу или неће постојати. Ниједна нација није довољно моћна да украде моду – рекао им је. Како није успео да убеди нацисте речима, Лелон им је ставио на увид књиге да би им показао тешко материјално стање моде. Пре рата једна хаљина неког значајног креатора вредела је колико и десет тона угља, литар парфема, две тоне бензина... И тако су кројачке радње ипак остале у Паризу. Али, није само окупаторска војска покушала да украде моду. И поред строгих закона, копије су се ши-

риле као зараза. А казне су биле веома строге. Модни синдикат, званично тело француске моде, одређивао је висину казне, али се на фалсификатима добро зарађивало. Париски купци размишљали су овако – украдеш оно што можеш, а купиш оно што мораш. Стање је било такво да су дизајнери почели да користе манекене као тајне агенте да шпијунирају купце. С друге стране, купци из иностранства долазили су у Град светлости у великим групама. Један је копирао рукаве, други оковратник, трећи дугмад. Начелно, кројачица је имала право да направи једну копију за себе, а уколико би направила још једну за неког другог, била би ухапшена.

Модно удружење било је својеврстан диктатор. До 1967. године знало се за правило: ако неко на ревији извади оловку, одмах се позива полиција, а новинари ни месец дана после ревије нису могли да објаве фотографију модела из колекције било код француског креатора.

У Америци, међутим, тридесетих и четрдесетих година модни часописи су имали велику моћ. Најважнији је био „Харпес базар“ захваљујући, пре свега, уметничком директору Алексеју Бродовичу који је заувек променио понашање креатора према новинарима који су пратили моду.

Алексеј Бродович био је Белорус који је побегао од руске револуције. Преселио се

у Париз и постао кључна личност у уметничким круговима. Био је јединствен: спајао је у себи непостојаност, променљивост и спонтаност. Дјагилев-левог балета који је био у складу с геометријском и строгом традицијом руског конструктивизма. Под утицајем Дјагилева Бродович је почео да се занима за покрет. Наслутио је да је управо покрет особеност модерног доба. У то време манекени су позирали као кипови.

Мартин Мукачи, мађарски спортски фотограф, схватио је шта Бродович жели. Одвео је манекенку на плажу, рекао јој да трчи и – то су биле прве фотографије манекенки у покрету. Такав начин рада и такво виђење прихватио је и Ричард Аведон за кога многи кажу да је најзначајнији модни фотограф свих времена. Радио је за часопис „Вог“, а прославио се фотографијом Пенелопе Три.

Модне фотографије загосподариле су страницама часописа и рекламним плакатима широм света. Наступило је време агресивног рекламирања. Најбољи у томе и данас је Келвин Клајн који, како сам воли да истакне, „продаје снове“, јер људи сматрају да је производ добар колико и сама реклама. Једно без другог не иде.

О моди 20. века, подвизима и неиспуњеним жељама креатора и манекенки гледаоци Телевизије Политика могу да сазнају уторком у једној од емисија документарног програма у 18 часова и пет минута под називом „Стил живота“ ■

КРАЉИЦА ЗАБРАЊУЈЕ ЉУБАВ

Уређено друштво у животињском свету какво међу инсектима имају пчеле и мрави готово да не постоји међу сисарима. Изузетак је пустињско слепо куче (*Heteroserphalus glaber*), мали бездлаки глодар из западних крајева Африке. Одрасле животиње дугачке су 10 до 13 центиметара и тешке до 80 грама.

Лепота им није јача страна: на први поглед подсети човека на мало дебљу кобасичицу са зубима на једном крају. Како му и име каже, пустињско слепо куче је слепо – њему самом изглед и не би могао да буде важан – и век проводи под земљом, у песковитом тлу, у великој заједници где са својом сабраћом гради читав низ ходника са већом подземном двораном. Једна породица ових необичних сисара може да има и више од осамдесет чланова.

Храна подземних слепих кучића претежно су корење и разне врсте кртола које животињице без престанка траже копајући стално нове ходнике. Мање комаде хране оне пребацују у своје оставе док веће (у пешчаном тлу подземни делови биљке могу да буду тешки и по 50 килограма) остављају тамо где су их нашли враћајући се да би их полако грицкали и дубили. Таква биљка и даље расте што колонији слепих кучића стално осигурава свежу и сочну храну.

Као и код мрава и пчела, у заједници пустињских слепих кучића постоји подела послова. Ходнике копају радници својим избаченим секутићима облико-

У заједници пустињских слепих кучића постоји подела посла као и код мрава и пчела, што је међу сисарима готово јединствен пример

Одрасло пустињско слепо куче дугачко је 10–13 центиметара и тешко до осамдесет грама

ваним као длето. Ископане грудвице земље куче потискује уназад до следеће животињице иза себе, ова је додаје трећој, све до последњег радника који је избацује на површину. Све иде као на текућој траци.

Поред копања, дужност радника је и скупљање хране и материјала којим облажу главну одају у којој млади долазе на свет.

Одржавању и ширењу породице – колоније

брине краљица, мајка свих њених чланова. Она је од свих њих највећа и крај себе увек има једног или чак два миљеника. Сви остали чланови, и мушког и женског пола, не размножавају се, а живе у миру и слози. Ако којим случајем колонија изгуби краљицу, мир и слога нестају и почиње борба за њено место. Кад најзад у тој борби једна женка победи, мир се враћа у заједницу.

Шта спречава раднике и раднице да се паре? По свој прилици краљица гуши сваку жељу својих чланова за љубављу. Тај надзор над нагоном за парењем и размножавањем омогућавају нарочите материје, феромони, које она излучује. То није јединствен случај у природи јер слична појава може да се запази и код мрава кад се мравља колонија намножи, а услови за живот погоршају ■

К. В.

МОЗГАЛИЦА

Ако су 3, 4, 5, 1, 6, 5 и 6, 5, 2, 7 планете Сунчевог система, онда је 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 афричка држава ■

ПОМИЦАЉКЕ

Наведене појмове помакните лево-десно тако да у (по) две узастопне усправне колоне добијете биљке, рибе, птице и сисаре.

ЛИЈАНА	СКОЧАЦ	КУКАВИЦА	КРТИЦА
МАСЛИНА	ЈАМАРИЦА	СОЈКА	ЗЕБРА
БРЕСКВА	ПИРАНА	ВРАБАЦ	ШАКАЛ
ВЕЛЕБИЉЕ	БРАДАЧ	ЧВОРАК	ВУК
ДУВАН	ШАРАН	ПУПАВАЦ	ПАВИЈАН

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

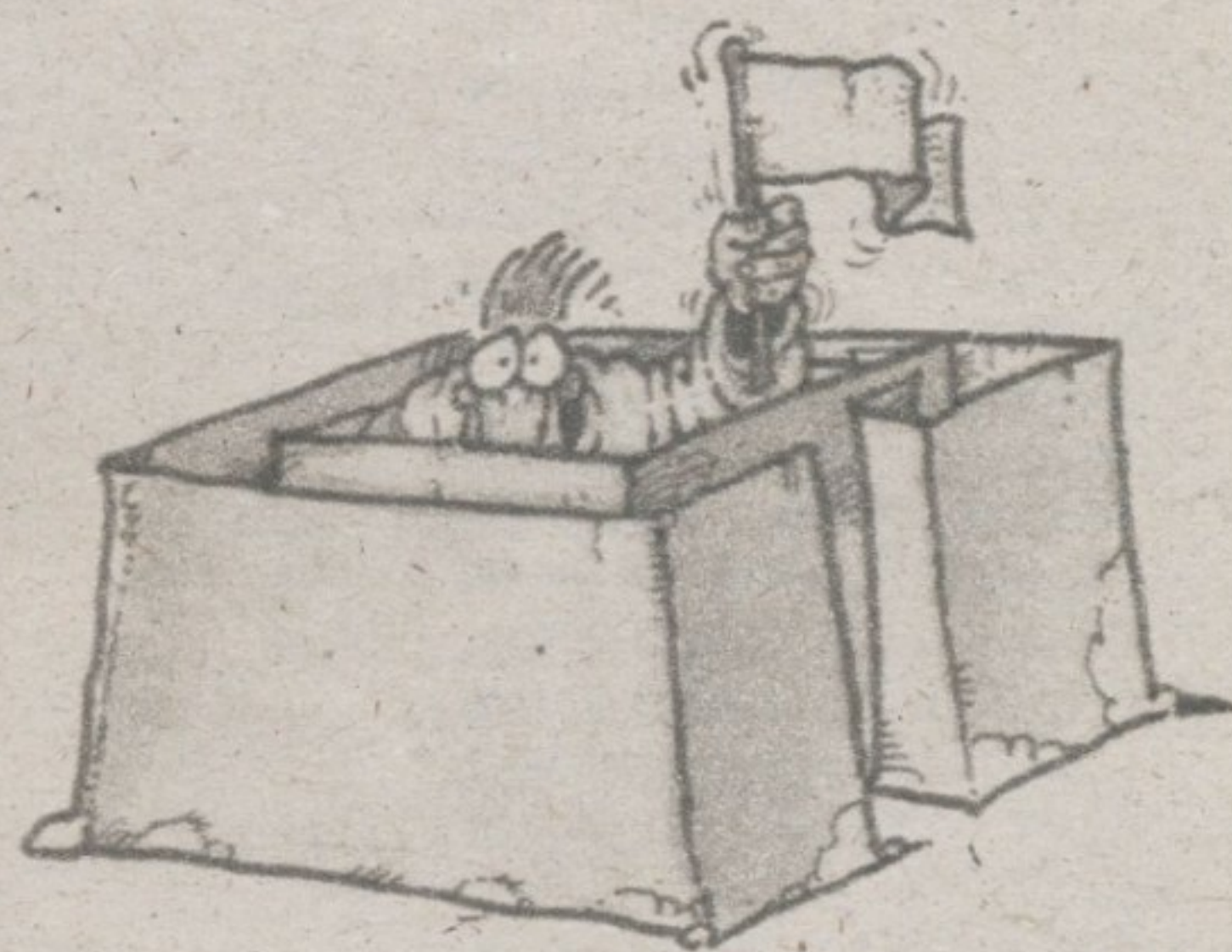
ВОДОРАВНО: 1. Онај који има нешто у својини – Амерички глумац, Кијану, 2. Име бившег руског голмана Дасајева – Немачки шаховски велемајстор, Емануел (1868–1941), 3. Име бугарског писца Пелина – Планина у Србији – Узвик у кориди, 4. Танка ковна плоча – Онај који неоправдано испашта – Иницијали глумице Михић, 5. Оснажити – Галама, 6. Реч без нагласка – Становник европске државе, 7. Лепљива маса коју лuche четинари – Једночлани алгебарски израз, 8. Град у Италији – Експресни воз, 9. Лична заменица – Домаћа перната животиња – Шарени папагај, 10. Језеро у Северној Америци – Дует – Од тог момента, 11. Мала зараван – Знаци за поједине гласове, 12. Римски бог љубави – Сува грана на дрвету ■

УСПРАВНО: 1. Извор – Врста књижевног дела, 2. Француски фудбалски репрезентативац са слике, најскупље плаћени одбрамбени играч, 3. Цртач крајњих покрета у цртаном филму – Име писца Андрића, 4. Доживљај за време спавања – Наш певач, Здравко – 17. и 20. слово азбуке, 5. Иницијали физичара Тесле – Име глумице Моро – Река у Сибиру, 6. Ознака за исток – Линија – Амерички глумац и редитељ, Мел, 7. Проклињати – Намргођено – Самогласник, 8. Река у Француској – Количина лека – Иницијали глумице Вивер, 9. Иницијали глумице Савићевић – Мужари, ступе – Надимак певачице Чинквети, 10. Било ко – Онај који уводи иновације, 11. Река у Србији, 12. Наш писац, Стеван („Ивова слава“) – Стражњи део тела инсеката ■

1. Извор – Врста књижевног дела, 2. Француски фудбалски репрезентативац са слике, најскупље плаћени одбрамбени играч, 3. Цртач крајњих покрета у цртаном филму – Име писца Андрића, 4. Доживљај за време спавања – Наш певач, Здравко – 17. и 20. слово азбуке, 5. Иницијали физичара Тесле – Име глумице Моро – Река у Сибиру, 6. Ознака за исток – Линија – Амерички глумац и редитељ, Мел, 7. Проклињати – Намргођено – Самогласник, 8. Река у Француској – Количина лека – Иницијали глумице Вивер, 9. Иницијали глумице Савићевић – Мужари, ступе – Надимак певачице Чинквети, 10. Било ко – Онај који уводи иновације, 11. Река у Србији, 12. Наш писац, Стеван („Ивова слава“) – Стражњи део тела инсеката ■

●	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1								■				
2						■						
3					■				■			
4				■						■		
5								■				
6	■						■					
7						■						■
8					■							
9			■						■			
10				■				■				
11							■					
12					■							

РЕШЕЊА НА
СТРАНИ 49

СКАНДИ АСОЦИЈАЦИЈЕ

У свакој од укрштеница налази се по један посебно означен појам везан за слику. Сва четири заједно треба да вас подсети шта се налази на слици (бројеви од 1 до 12) ■

СКАНДИ-АСОЦИЈАЦИЈЕ	БРАТ ОД СЕРБИЈА	РАЗРУ-НИТИ	АУТОР ДРУГОВОГ ФИЛМА	КЛАДНО ГОДИШЊЕ ДОБА	ВОСТОК	ЛОРЕТА ИЛИ ШАРЛОТА ОДМИЛА
						
ПРЕВРЕ-МЕНИ	1				ОБЕМ УЛЕДНИЈЕ НЕ НАЦИЈЕ (СКУ.)	
УГАО У НАВИ-ГАЦИЈИ			10			
ЖЕНСКО ИМЕ ТОМАНА						
УЗВИК У СКИ-АЊУ						
ШАРЕНИ ПАМУЧНО ПЛАТНО						
ГЛЕ, КВО, ЕНО						
ДИРЕКТОР (СКУ.)	4					

СКАНДИ-АСОЦИЈАЦИЈЕ	ФИМА, СЛИК	ГРАДНА ФИЛИЈА-ЛИЈА	ЈАЈОЛЕС ТАЊИР		ВРСТА ЗАГО-РЕТКЕ (СКУ.)	ПРЕМА-К
ЖИТЕЉ ЕВРОПСКЕ ДРЖАВЕ						
ГРАД У ИТАЛИЈИ						
ПОДРУЧЈЕ УЗ ВОДУ					7	РАДНО СТАЊЕ ГЛАГОЛА
ДРУГ ПО ЗАНИМАЊУ				9		
ЖИТЕЉ БАЛКАНСКЕ ДРЖАВЕ						
ОРУЖАНИ СУКОБ						
ТИП ФА-АУТО-МОБИЛА						2
ИМЕ КОЛОС						

СКАНДИ-АСОЦИЈАЦИЈЕ		ЗАУСТА-ВИТИ	ПУТ, МАЛ
СЛИКАР ВОЈНЕ АНДРЕЈЕ-ВИЧ			
СТАРО-ЈУДЕЈСКИ КРАЉ			
РАДНО ТЕЛЕВИ-ЗИЈА (СКУ.)			
ЈУЖНО ВОЈНЕ МОГЛА			
НАША ГЛУМЦА	5		11
ГРАДИ НА КОСМЕТУ			8
КОЊ У НАРОДНОЈ ПЕСМИ		ТРЕЊИ СТЕЊИ БРОЈА РАДНИС	
ЛИРСКА ВОЕЗНА			

СКАНДИ-АСОЦИЈАЦИЈЕ		ДОБИТИ ЛИШТА	ПРОДУ-ЖИТАК
КЊИЖАК И НЕДАВАЧ ГИЦА		3	
ЗМАЈ, НЕМАЈ			
ЗВЕР ИЗ ПОРОДИКЕ МАЧАКА			
СКАНДИ-АСОЦИЈАЦИЈЕ		ДОБИТИ ЛИШТА	ПРОДУ-ЖИТАК
МУНИКО ИМЕ ЖИВОЛИ	6		12
БИЛО КАКАВ			
СТРАНА ПРАВО-УГЛОГ ТРОУГЛА			
РЕЧНО ОСТРВО			ИЗВРШНИ КОМИТЕТ (СКУ.)

РЕКЛИ

СУ[®] МЛАДОСТИ

Каже се да нема таквог идиота као што је матори идиот – осим младог идиота! Међутим, млади идиот треба тек да порасте и постане матори, те да схвати колики је идиот био у младости.

Харолд Мекмилан
енглески државник
(1894–1986)

Још од давнина стари су објашњавали младима како су много мудрији од њих. Пре него што ће спознати о каквој је заправо страховитој глупости реч, ти млади су постајали стари, па им је било лакше да шире истоветну лаж.

Вилијам Сомерсет Мом
енглески писац
(1874–1965)

**НАЈБОЉЕ ЈЕ УМРЕТИ МЛАД.
АЛИ, ШТО ЈЕ КАСНИЈЕ МОГУЋЕ.**

Ашли Монтагју
енглески антрополог
(1905–1999)

**Разочарање
старости
превазилази
илузије
које гајимо у
младости.**

Бенџамин Дизраели
енглески државник
(1804–1881)

Млади имају увек исту тешкоћу: како да истовремено буду слободни, али и признати у друштву. Сада су нашли решење: ослобађају се родитељских стега и воде љубав.

Квентин Крисп
енглески писац и глумац
(1908–1999)

Обезрицност,
то су предрасуде
које смо усвојили
када нам је било
осамнаест година.

Алберт Ајнштајн
немачки физичар
(1879–1955)

Нико није тако љутко надмен као млади човек који је открио неку стару мисао сасвим убеђен да је његова.

Сидни Џ. Харис
амерички писац
(1917–1986)

Млади мисле да су стари луди, али стари знају како су млади заправо луди.

Џорџ Чапман
енглески песник и драмски писац
(1559–1634)

ПОДНИСАН
ЗАБАВНИК

28. 9. 2001.

Nesquik zeka vas čeka na terenu!

Iskoristite tople dane jeseni da se bavite sportom.
I naravno, ne zaboravite Nesquik, pun je vitamina!

Nestlé
Nesquik

NEODOLIV UKUS ČOKOLADE

У БАГДАДСКОМ КАЛИФАТУ, ЗА ВРЕМЕ ВЛАДАВИНЕ СМЕРНОГ КАЛИФА ХАРУНА ЕЛ ГУСАХА, НИЈЕ БИЛО ШАЛЕ С МОРАЛОМ И ОБИЧАЈИМА...

ЊЕГОВ ХАРЕМ ГА СУМЊИЧИ ДА ЈЕ ВАЦИО ОКО НА ЈЕДАН ДРУГИ ХАРЕМ!

ИЗНОГУД Скандал у Багдаду

НАПИСАО ГОШИНИ
НАЦРТАО ТАВАРИ

У КАЛИФАТУ СУ СЕ СТРОГО ДРЖАЛИ СВОЈИХ ПРИНЦИПА. ТАКО, УКОЛИКО ЈЕ НЕКО ЖЕЛЕО ДА СЕ ЗАПОСЛИ У ДВОРЦУ, МОРАО ЈЕ ДА ПРОБЕ СТРОГУ ПРОВЕРУ...

ЊУШ!
ЊУШ!

ТОГ ДАНА, КАО И ОБИЧНО, ГРОЗНИ ВЕЛИКИ ВЕЗИР ИЗНОГУД ЈЕ МЕДИТИРАО...

ХОГУ ДА БУДЕМ КАЛИФ
УМЕСТО КАЛИФА! ХОГУ
ДА БУДЕМ КАЛИФ
УМЕСТО КАЛИФА!

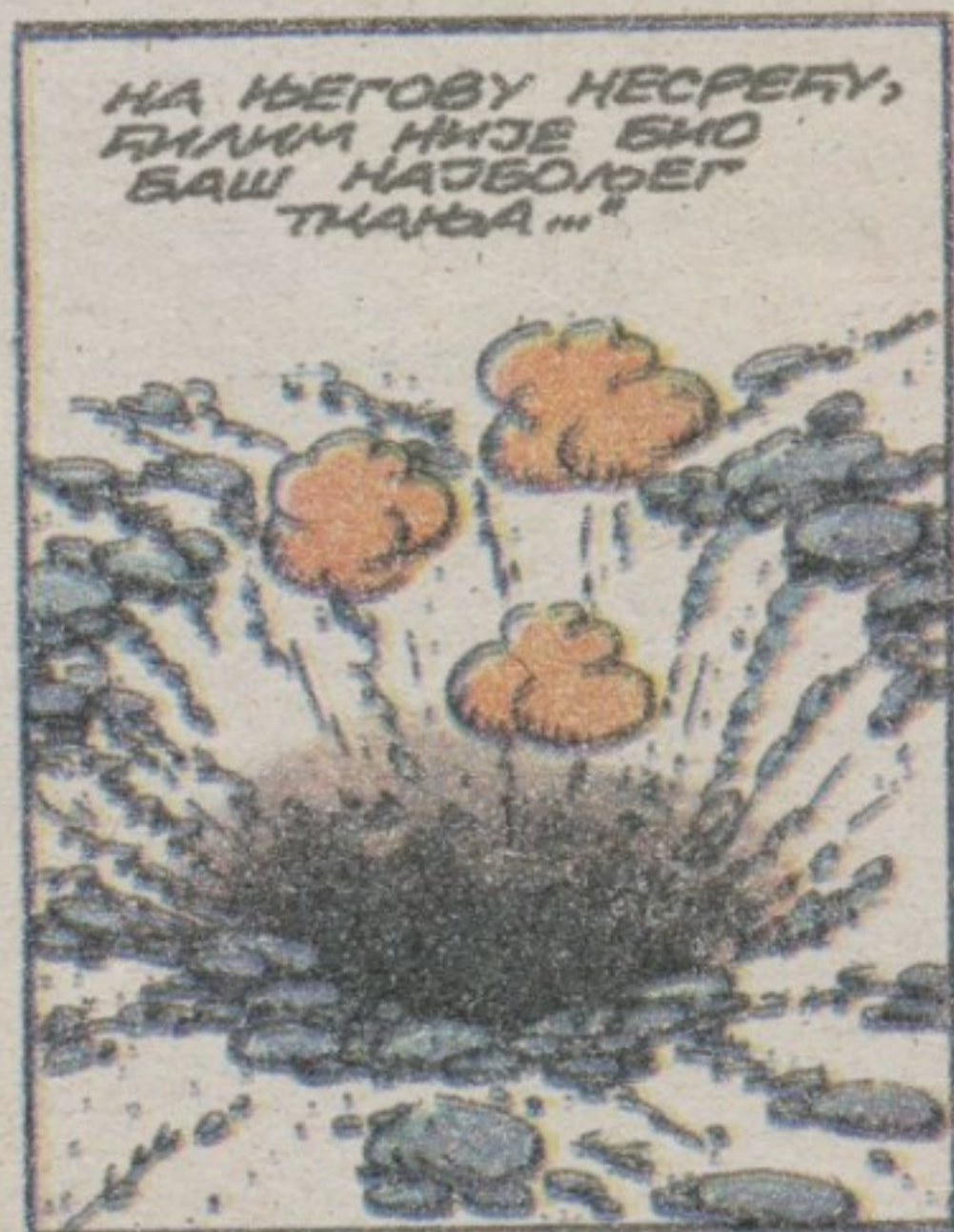
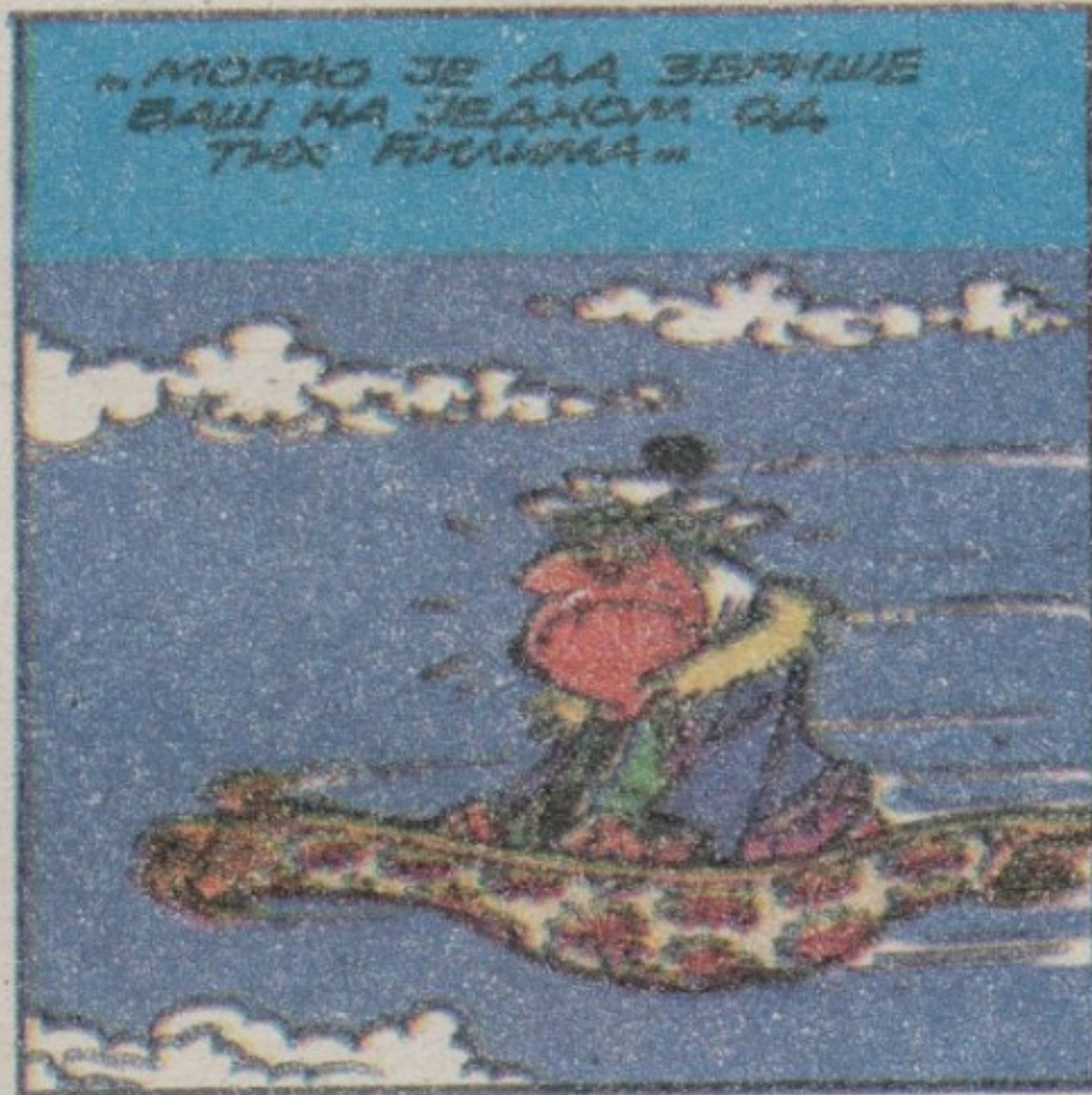
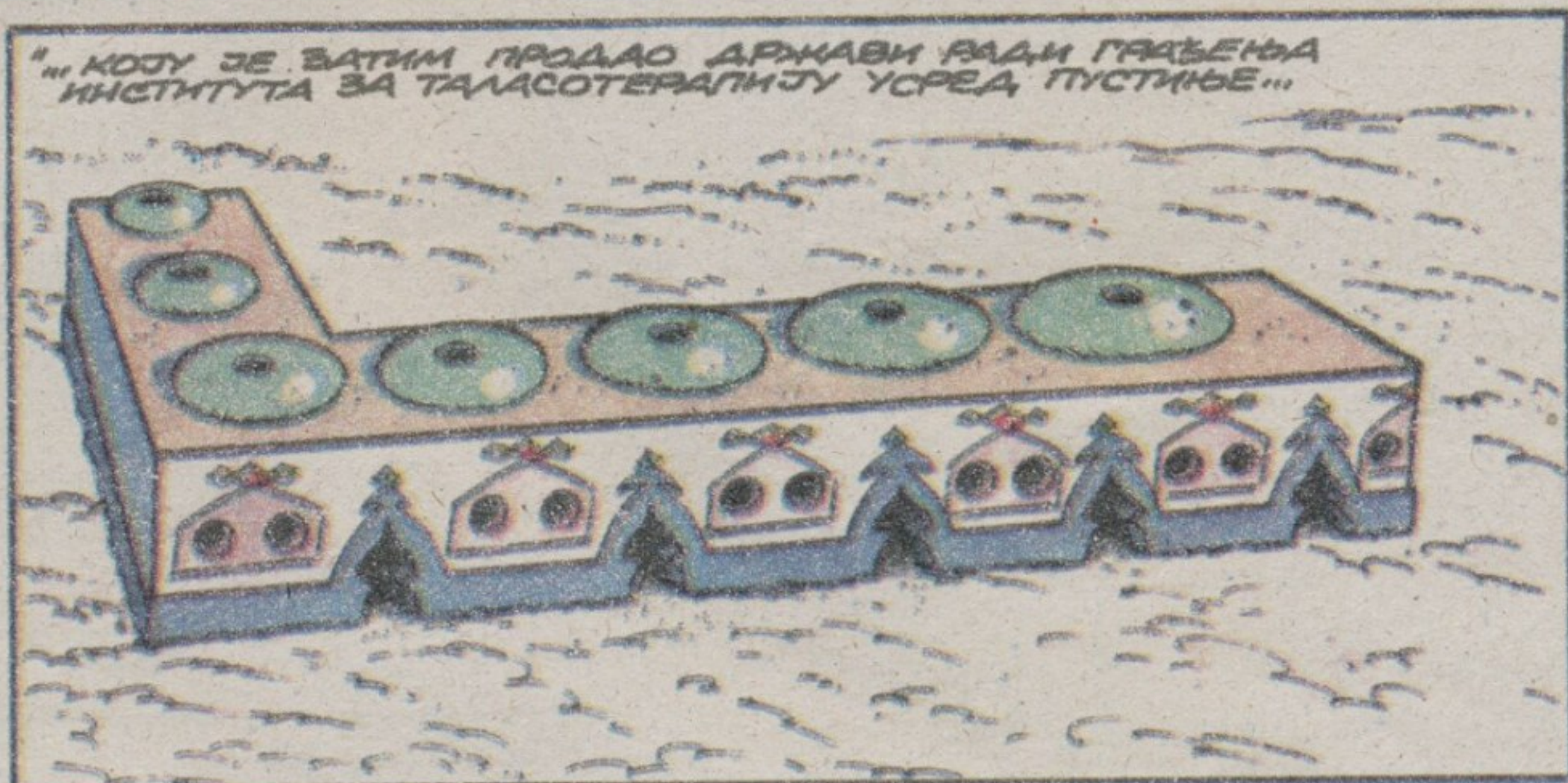
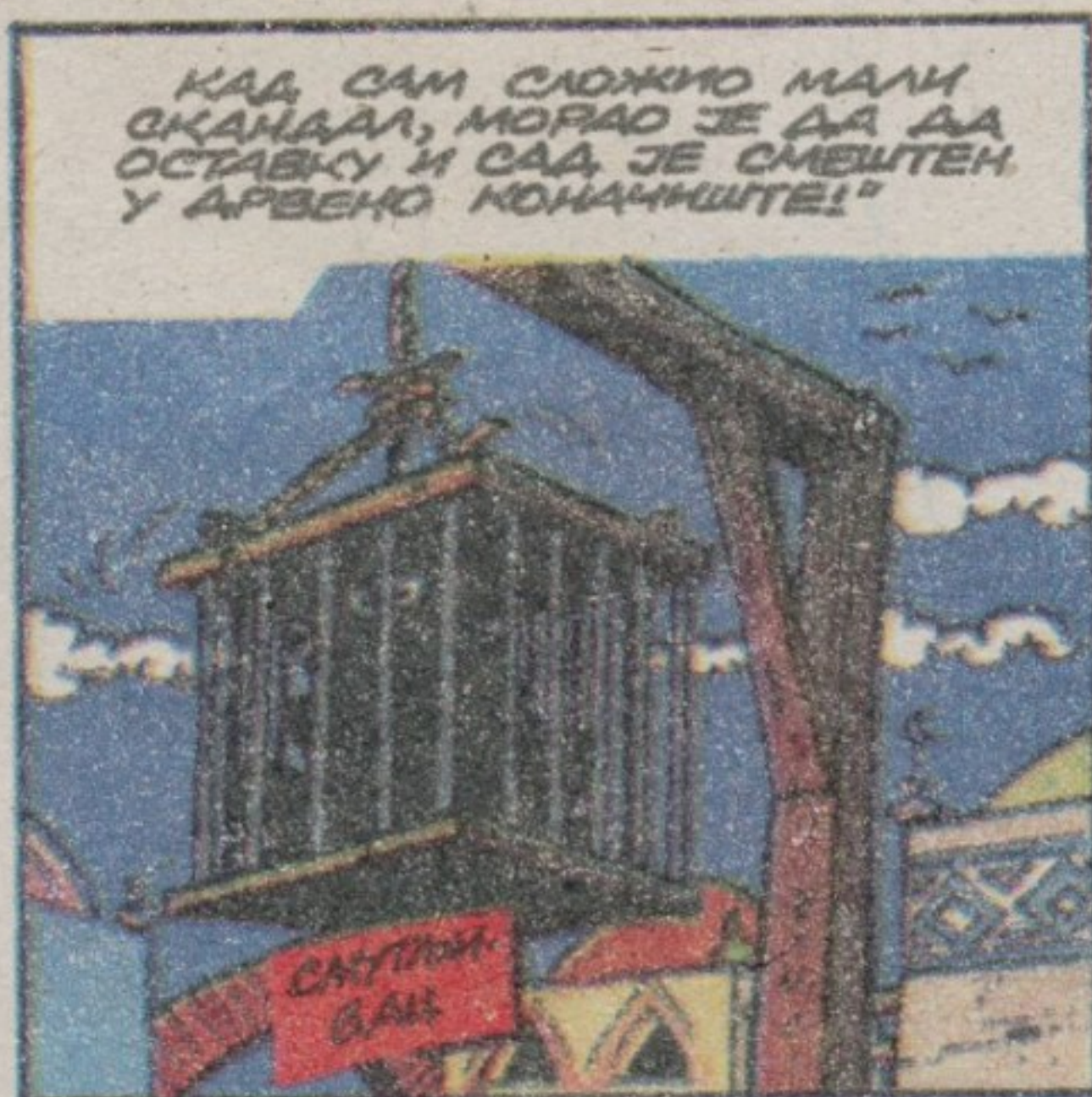
ТО ЈЕ ПОТПУНО НЕТАЧНО!
ОГОВАРАЊА!

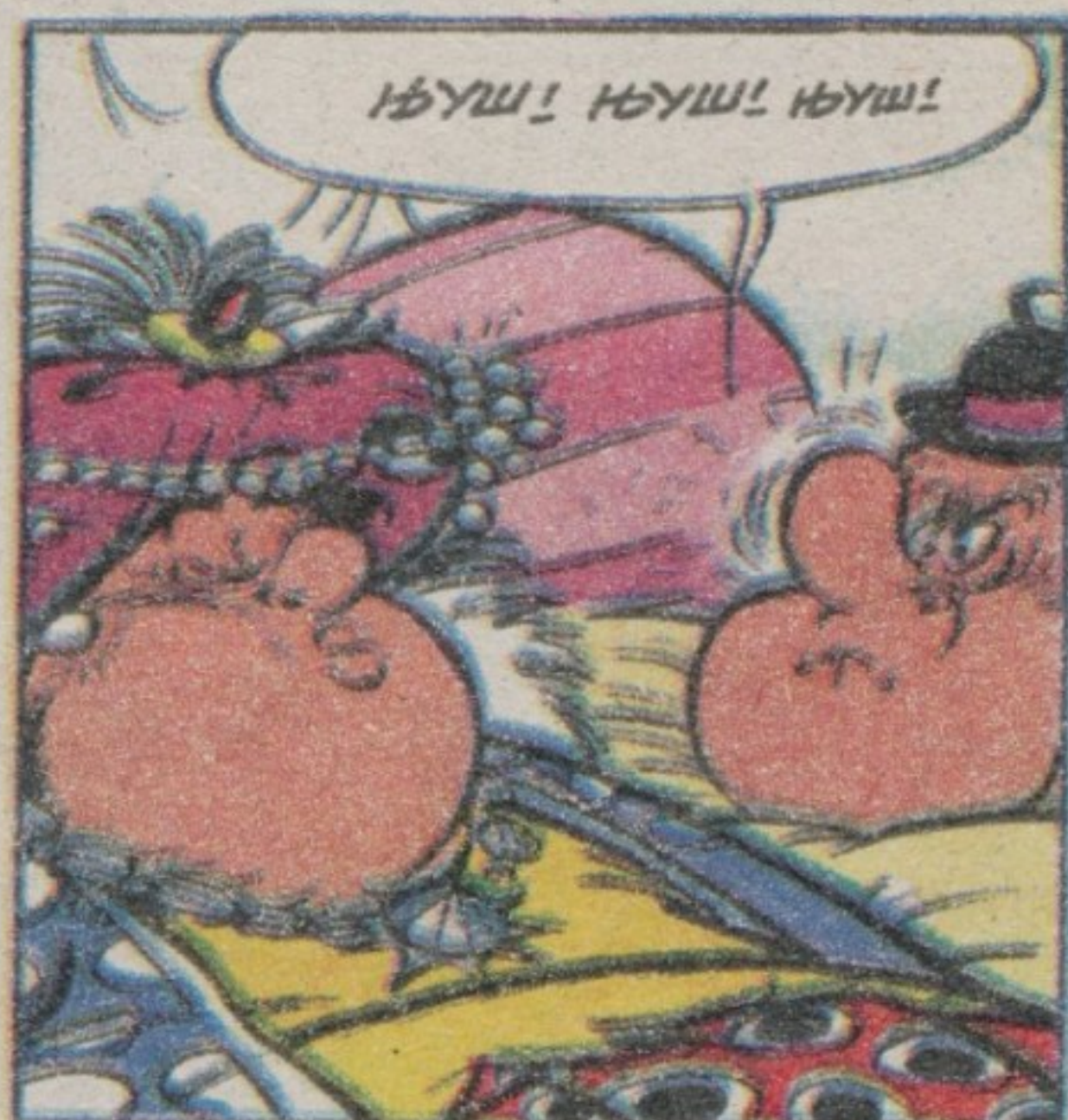
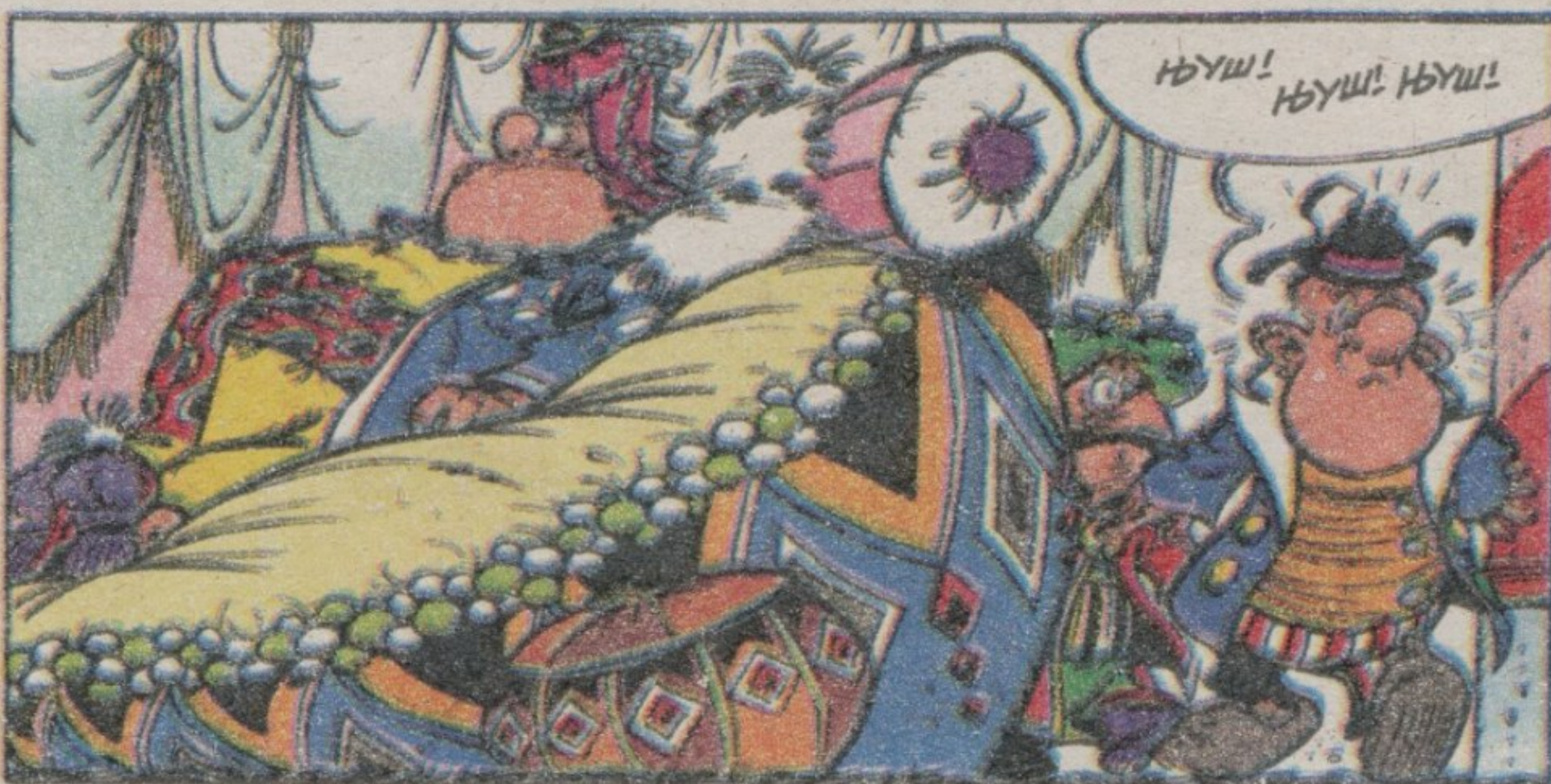

ЛАЖИ! ИЗМИШЉОТИНЕ!

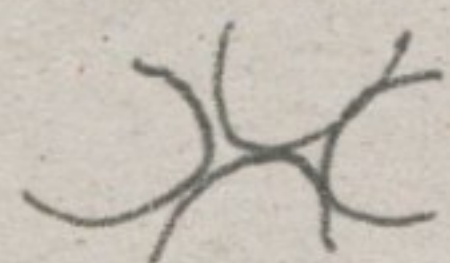

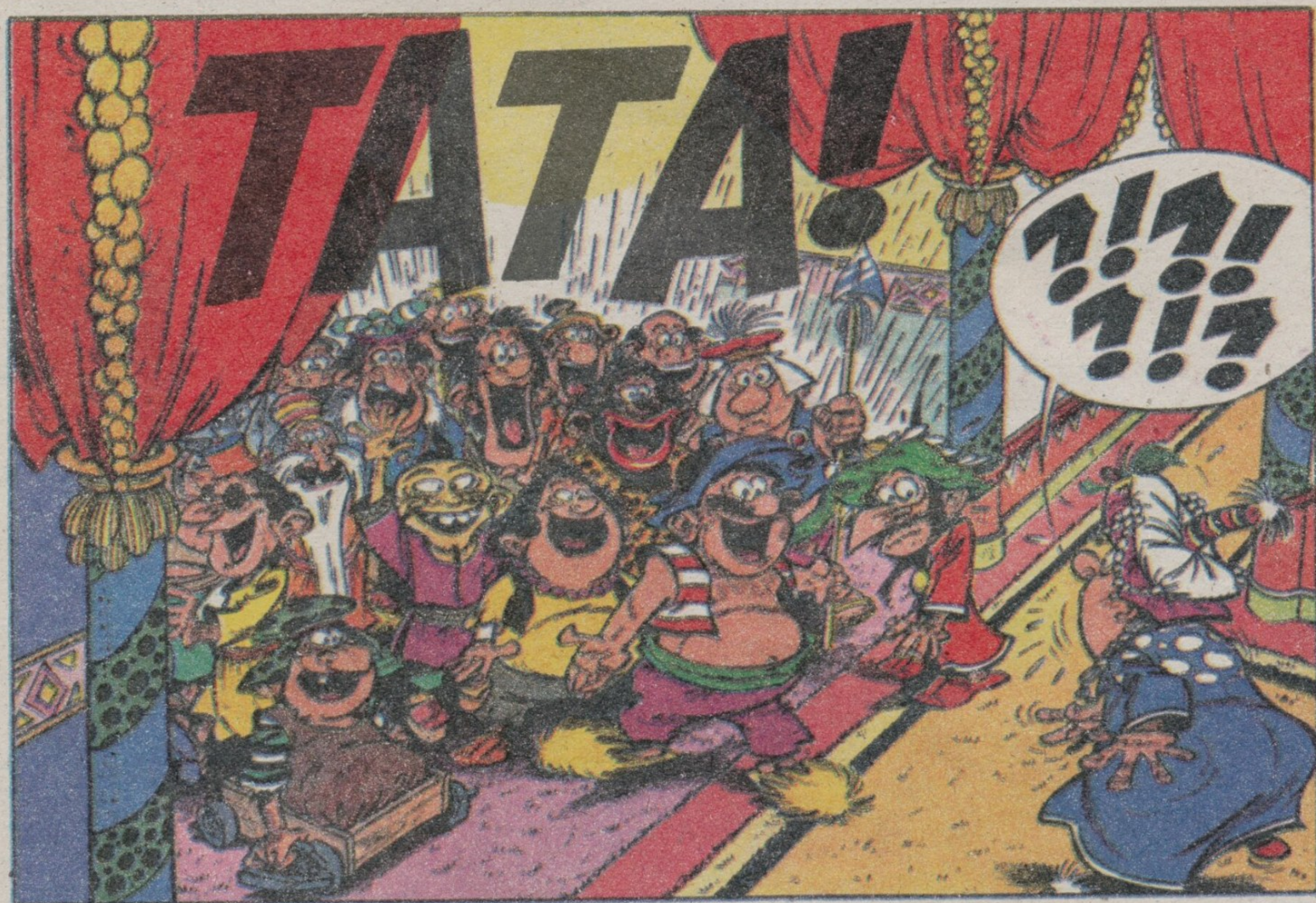

ДРАГИ ЧИТАОЦИ,
ЧУЈТЕ СЕ ШТО СУ
НОВИНЕ ПОСТОЈАЛЕ
ПРЕ ГУТЕНБЕРГА
И ТЕОФРАСТА
РЕНОДОА!
АЛИ, НЕ ЗА-
БОРАВИТЕ
ДА ЈЕ БАГДАД
ГРАД, МАГИЈЕ,
ПА ЈЕ ТАМО
СВЕ МОГУЋЕ...
ИЛИ БАР
ВЕРОВАТНО...

ЗАШТО СЕ ОВИ ДЕПУ,
ДОБРИ МОЈ ИЗНОГУДЕ?

ШТА?! КАКАВ
СКАНДАЛ! ЈА ТО
НЕ МОГУ ДА
ПОДНЕСЕМ!

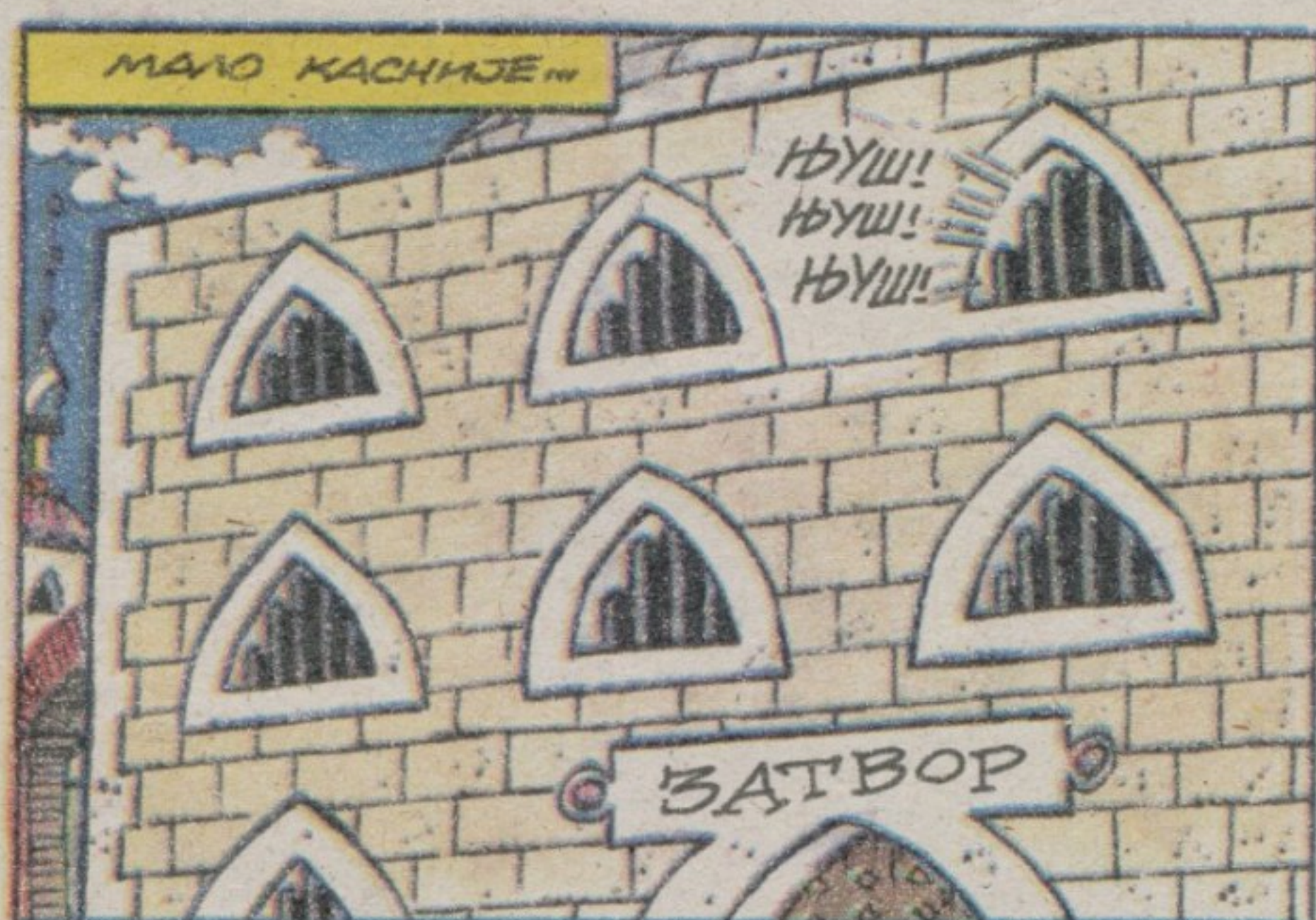
СВЕ ГУ ЈАХ
УСВОЈИТИ!
А САД ОДОХ
ДА НАСТАВИМ
ДА ДРЕМАМ!

АЛИ...

ЖИВЕО
ТАТА!

ЗРНЦЕ ЛУДОСТИ, ДВА-ТРИ ХРАБРОСТИ

Планиња лети не значи само мирис пашњака, жуборење потока, дуге шетње у потпуној тишини, свеж ваздух... У том умирујућем приказу сада се догађају неке вратоломије, као што су fast trekking (екстремне шетње), sky running (маратон на висовима), free riding on mountain bike (пентрање и спуштање на бициклу) и outdoor in line roller (ролшавање ван асфалта). Дакле, ово је прича о спортовима на планини уз које иду велика брзина, акробације и храброст, а поклоника таквих спортова све је више.

Небеска шетња (Sky running)

Зову их „небеским шетачима“. То је нова врста атлетичара који су добри познаваоци планине, а истовремено су и добро увежбани за трку без граница, од нивоа мора па до небеских висина. Добро припремљен спортиста у овој дисциплини може месечно да пређе 30.000 метара, што је исто као и четири висине Маунт Евереста. За почетнике је обавезно привикавање на велике надморске висине и истрајне шетње на више од 2000 метара. Шетње полако прелазе у трчање на кратка растојања, са сталним праћењем рада срца. Зналци у овом спорту пењу се на велике висове трком, што и јесте циљ.

Лаконоги на планини (Fast trekking)

Трче и брзо ходају по стазама Роки Маунтина, скачу с једне стене на другу по кланцима и усецима високих планина Европе. Лаконоги су и суперопремљени нарочитим ципелама, јакнама, панталонама, мајицама, торбицама и руксацима: то су шетачи „последње генерације“ који журе и узбрдо и низбрдо и не знају за препреке. Ова мода потиче из Америке и значи шетати све више и више и све брже и брже. У Европи се упражњава понајвише на Алпима, где постоје клубови, такмичења и Интернет адресе.

четрдесет четири

Бициклисти планинари (Free riding & Downhill)

Нико се више и не чуди кад угледа планинску ста-

зицу закрчену бициклима и бициклистима. Поклонци овог возила у ојачаном издању (маунтинбајк), који се више не задовољавају јурњавом по приградским шумарцима и брежуљцима, одлучили су да ствар заостре до краја: педале сада окрећу дуж речних стеновитих кањона, уз и низ стеновите литице, по скијашким стазама без снега – где постижу и 80 километара на сат. Њихови бицикли изгледају футуристички, имају диск-кочнице, а бициклисти кациге и штитнике као да је реч о мото-кросу.

За вожњу по врлетима потребни су живци као од конопца, добро познавање технике, скупочено возило и невероватна храброст. И

овај спорт потиче из САД, а затим се проширио и по Алпима. Култно место у Европи је: жичаром из Стрезе у Италији до врха Мотароне, где постоји права арена за „гладијаторе“ у овом спорту. Реч је о 16 стаза дужине од пет до 45 километара, са разликом у надморској висини од 1300 до 2900 метара. Два пута је светска првакиња у овом спорту била Италијанка Ђована Бонаци, која сада држи курсеве из јурњаве на маунтинбајку по планинама.

У Шпанији су управо свечано отворене Зелене стазе, праве аутостраде за бицикле на великим висинама, са сервисима, могућношћу изнајмљивања и свим другим погод-

ВРАТОЛОМИЈЕ

Боравак на планинама све је омиљенији и кад нема снега и скијања, нарочито за младе. По врлетима упражњавају неке нове спортове за које је потребна одлична физичка припрема, усредсређеност и добра опрема, али пре свега неустрашивост, па и мало лудости

Nesquik i na vrhu sveta!

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК

28. 9. 2001.

Зелене
бициклистичке
стазе у
Шпанији

ностима. Све у свему, 900 километара сређених стаза дуж којих оживљавају запуштене кафанице и хотелчићи, дати сада на коришћење младим предузетницима. Од 5. до 20. октобра овде је могуће уче-

Група бразилских планинских шетача на тренингу

У ПЛАНИНИ

ствовати у путовању кроз Шпанију на два точка у трајању од 15 дана.

Ролшуање ван асфалта (Outdoor in line roller)

Овим спортом бави се шачица од огромног броја обожаваца ролера. Спорт је измишљен у Италији, али се упражњава и у САД. Котураљке су ојачане, са тврдим или меким точковима већег пречника, у зависности од предела, и газном површином која се извија, да би ублажила ударце неравне стазе. На овим котураљкама спушта се низбрдо и по снегу и по трави, али потребно је много вежбе и, наравно, снажне ноге. У Америци се већ одржавају и такмичења у спусту и слалому, у којима се постиже брзина и до 50 километара на сат. За овакве вратоломије неопходна је добра опрема која потпуно штити главу и зглобове, али и прилично лудости ■

З. М.

ПОВЕЋИНИ
ЗАБАВНИК
28. 9. 2001.

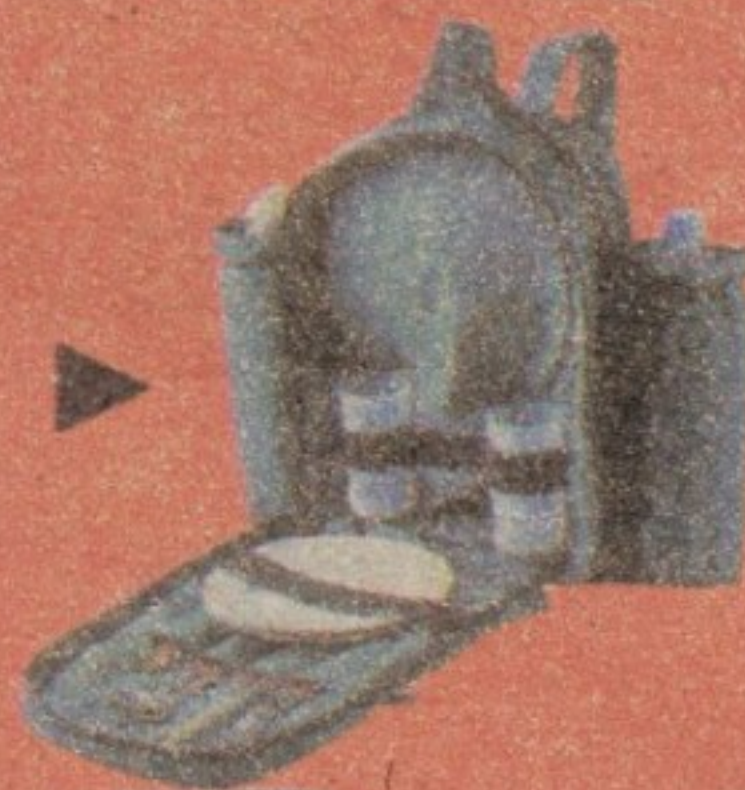
МОДА ЗА ПЛАНИНСКЕ ВИСОВЕ

Индустрија одевних предмета и спортске опреме одмах је одговорила љубитељима ових необичних спортова и направила мноштво добрих и мање или више корисних, али скупочених предмета без којих нова генерација „планинара“ никуда не креће. Ево неких:

1. Уз наочаре „Зерорк +“, са стаклима која се мењају према светлу, иде и футрола од металне мреже.

2. Ранац за пикник за две особе од пуњеног непромочивог платна, с прибором за јело и пиће.

3. Ова јакна зове се „кањон“, а састоји се, заправо, од две јакне које се облаче према временским приликама.

4. Торба фирме „Мед бомбер“ готова да немају тежину јер су од

најлона: једна је у облику бисаге за једну рамо, а друга, мала, за пацање.

7. Панталоне „Норд фејс“ брзо се суше и лаке су као перце: савршене за паковање у лаки ранац или ношење на планини.

9. Ципеле и сандале за планинарење направљени су од хај-тек материјала, са ојачањима против увртања зглоба и нарочитим ђоном против клизања.

5. Овај „свемирски“ часовник фирме „Касио“ обавештава о географским координатама места на ком се налазите. Може се повезати за рачунар, тежак је само 84 грама, а кошта око 1250 DEM.

8. Шатор тежак само 3,75 kg? Има и тога. Ширина му је 1,60 метара и пакује се у три торбице да би могао лакше да се носи.

Medvediĉ Lino uvek
sprema neŝto fino,
bio to Ĉokolino ili Frutolino,
uvek je zdravo i divno.
Sve ŝto nudi medvediĉ Lino,
svima postaje omiljeno!

Lino

Prirodna i zdrava deĉja hrana

www.podravka.com

ЈА ♥ ПТТ

ПРИПРЕМА
ЈОВА
РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО
ДОБРОСАВ
БОБ
ЖИВКОВИЋ

ТВ ОБРОК

Забавниче, да ли знаш ка-
да је настао ТВ оброк, одно-
сно јело које у филмовима
видим да често користе
Американци – само у ми-
кроталасној пећници под-
греју читаву „тацну“?

АЛЕКСАНДРА РОДИЋ
Суботица

Почетком педесетих година про-
шлог века америчко предузеће
„Свонсон“, увозник и прерађивач
меса из Њујорка, наишло се у тешко-
ћама. Имали су залиху од 260 тона
замрзнуте ћуретине са којом нису
знали шта да раде. Гери Томсон, је-
дан од запослених у „Свонсону“, до-
шао је на спасоносну идеју. Заказао
је састанак са директорима и поја-
вио се с цртежима дубоке алумини-
јумске „тацне“. У највећу од укупно три
преграде Томсон је замислио да треба да
се стави ћуреће месо, а у остала два де-
ла – кромпир с грашком и хлеб од куку-
руза. Овај замрзнути оброк, који је тре-
бало само подгрејати у рерни, Томсон је

одмах и крстио назвавши га „TV dinner“
(ТВ оброк). Оброк се продавао за 98 цен-
ти (сада би то износило око седам дола-
ра).

Директори „Свонсона“ били су непо-
верљиви, али су ТВ оброк ипак изнели
на тржиште. Већ прве године продато је
десет милиона паковања ових замрзну-
тих јела

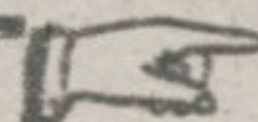
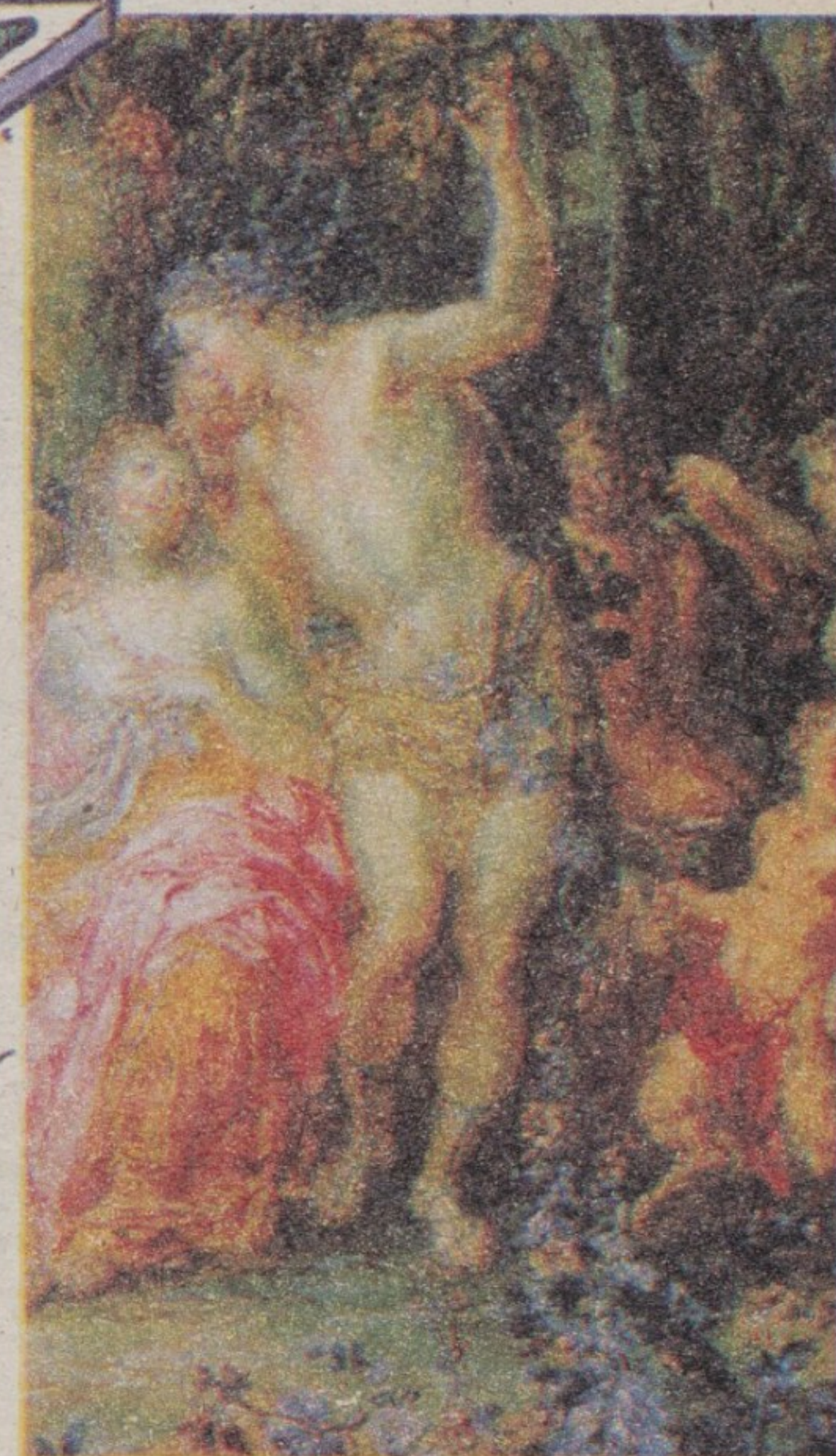

ПЕСМА У СЛАВУ ДИОНИСА

Можете ли да ми одгово-
рите каква је то песма дити-
рамб?

СЛАВИША
Ваљево

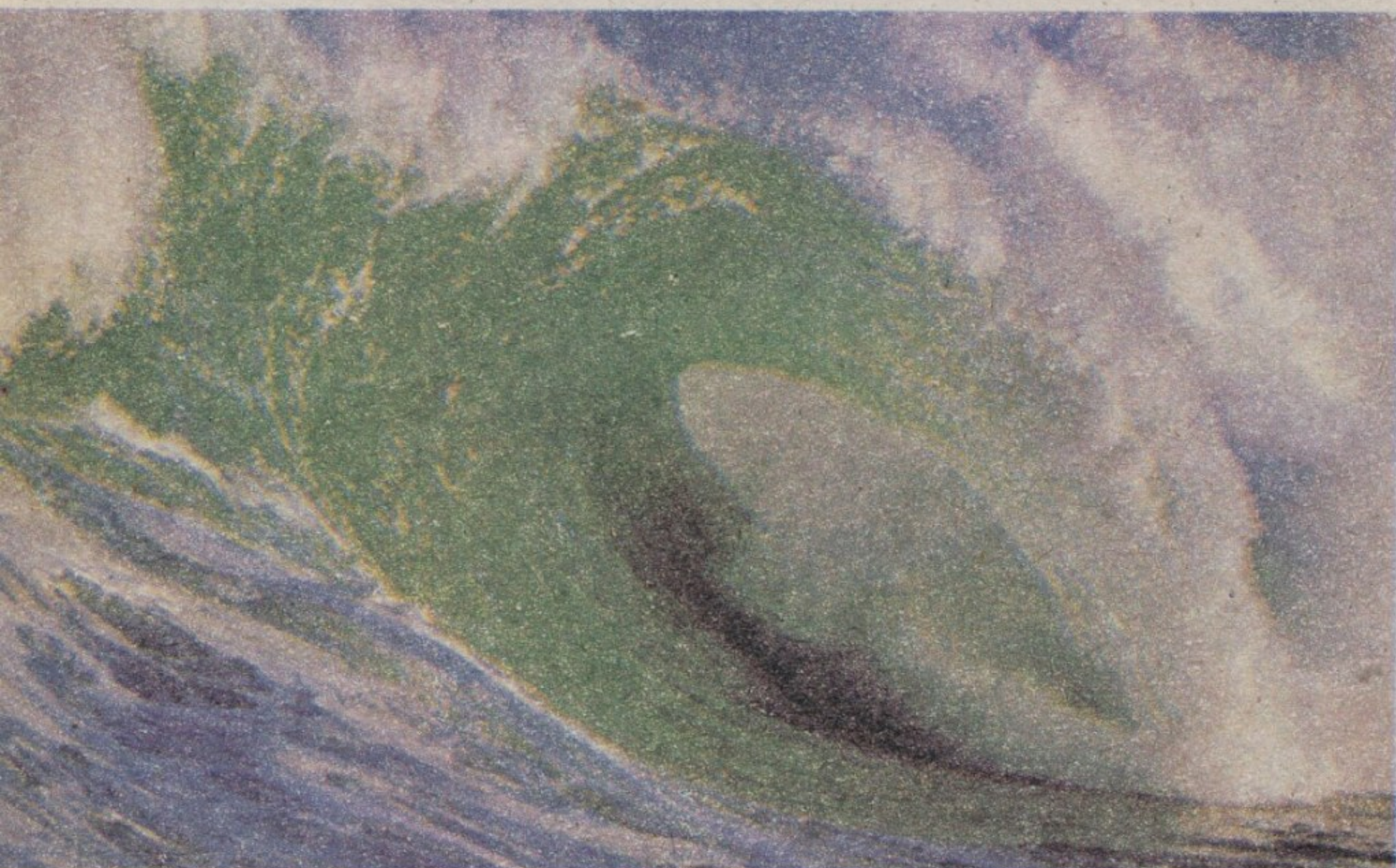
СНАГА МОРА

Да ли човек користи
енергију коју „праве“ мор-
ски таласи?

СИМОН ЗЕЦ
Хобарт, Тасманија

Морски таласи су, поред пли-
ме, и топлотне снаге океана, је-
дан од три извора енергије које
море може да понуди. Иако су
истраживања започета тек не-
давно, већ је познато да таласи
могу да произведу око три ми-
лиона мегавата, па се због тога
сматрају великим извором енер-
гије. Постројења која су данас у
употреби налазе се на самој морској
обали где удари таласа покрећу
електричне турбине

Дитирамб је првобитно био надимак грчког бога вина и уживања Диониса, па се у почетку тако звала бурна и одушевљена песма у славу тог бога. Данас је то лирска песма у којој неограничено влада машта помоћу које одређени песник слави земаљску срећу и уживања.

Нека места у чувеном „Бачком растанку“ Бранка Радичевића прави су примери дитирамба. У новијој српској поезији чувен је дитирамб Стевана Рачићковића „Хвала сунцу, земљи, трави“ који гласи:

Хвала сунцу, земљи, трави.
Хвала ваздуху што је плав.
И хвала, ево, што имам говор.
И гледам како мили мрав.

Хвала срцу за бол, славља,
Што га пробуди и шум благ.
Хвала свему што оставља
По свету сен, у мени траг.

И хвала овој лудој глави
О коју лупа простор сав.
Хвала сунцу, земљи, трави.
Хвала ваздуху што је плав.

Црвена беретка –
симбол победе
Баска над
Французима пре
480 година – данас
се неизоставно
носи сваког 30.
јуна, на дан када
се битка водила.

НАРОД НЕПОЗНАТОГ ПОРЕКЛА

Занима ме којој групи на-
рода припадају Баски.

ЗОРАН
Гроцка

Баски су најстарија етничка зајед-
ница Пиринејског полуострва. Они
живе у Пиринејима, око Бискајског
залива и дуж шпанско-француске
границе. У Шпанији их има око
800.000, а у Француској око 200.000.
Поред тога, има и нешто исељеника
у Јужној Америци.

Порекло Баска још није научно
разјашњено. Изгледа да ни Ибери,
прастановници Иберијског (Пиринејског)
полуострва, с њима немају ни-
какве везе. Баски имају веома развије-

ОД „МАХАБХАРАТЕ“ НЕМА ВЕЋЕГ ЕПА

Занима ме који је еп
највећи у светској
књижевности.

ДРАГАНА
Шабац

Индијски еп „Ма-
хабхарата“ највећи
је у светској књи-
жевности. Има
2109 певања и ви-
ше од 120.000 дво-
стиха, а спевало
га је неколико
песника из ра-
зних раздобља.

По предању, стихо-
ве тог епа сакупио
је и средио митски
певач Вјаса.

Главна тема „Ма-
хабхарате“ је борба за
превласт двеју грана
краљевске лозе Бхара-
та (сам назив епа зна-
чи велики рат Бхара-
та). Пошто ово дело има
много споредних епизо-
да различитих легенди,
филозофско-теолошких
расправа, закона и обича-
ја, цео еп је назван енци-
клопедијом индијског жи-
вота.

„Махабхарата“ је у свету по-
знатија по својим појединим епи-
зодама него у целини. Нарочито су
познате и превођене епизоде „Ба-
хагавад-гита“, „Нал и Дамјанта“ и
„Савитри“.

четрдесет осам

ну усмену и писану књижевност, народну музику, игру.

Баскијске провинције су Бискаја, Гвипускоа и Алава на северу Шпаније. Средиште им је Сан Себастијан (баскијски Доностија), град и велика лука у Бискајском заливу.

Баскијски језик (баскијски ескуара, еускера) различит је од свих других и једини је неиндоевропски језик у западној Европи. Реч је о такозваном аглутинативном језику код кога се речи граде додавањем елемената на корен речи, што је, рецимо, случај са турским језиком.

ТОМСОН И МИШЛЕН

Занима ме ко се први досетио да аутомобилске гуме напуни ваздухом.

АНДРИЈА
ИВКОВИЋ
Београд

Прве пнеуматичне гуме (напуњене сабијеним ваздухом) смислио је и направио Шкотланђанин П. В. Томсон 1845. године. После тога морало је да прође четрдесетак година пре него што је – 1886. године – направљен први аутомобил. Скоро деценију након овог епохалног изума пнеуматичне гуме први пут су се нашле на точковима једног ауто.

Године 1895. произвођач гума за бицикле, Парижанин Едуар Мишлен, уградио је гуме испуњене ваздухом на свој аутомобил са којим је учествовао у трци Париз – Бордо – Париз. А колико је изум био делотворан, може да се закључи из овог податка: Мишлен је на двоструком растојању између два града, које је износило нешто више од 1200 километара, морао да мења гуме 22 пута (у просеку, на сваких 54,5 km) ■

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА МОЗГАЛИЦА

Меркур, Уран, Камерун

ПОМИЦАЉКЕ

Имела, јасен – караш, орада – ушара, кобац – крава, ракуна

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Власник, Ривс, Ринат, Ласкер, Елин, Цер, оле, лим, жртва, ИМ, ојачати, вика, атона, Данац, смола, моном, Атри, брзи воз, ти, ћурка, ара, Ири, дуо, отад, равњак, слова, Амор, суварак

СКАНДИ АСОЦИЈАЦИЈЕ

Рио де Жанеиро – Бразил, рани, О, азимут, Томана, ура, чит, ето, дир – Словак, Равена, обала, колега, Грк, рат, ами, див – Кун, Аса, РТВ, нар, Ева Рас, Витина, ат, куб, лирика – Кон, ала, рис, Ист, Живота, икава, катета, ада, ИК

Klasična elegancija i
Nesquik su uvek u modi.

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК БРОЈ 2590

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Оснивач и издавач „ПОЛИТИКА“ А. Д.

Штампа Штампарија Политике А.Д.
11000 Београд,
Македонска 29

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стилиста Горан Војиновић

Редакција
Олга Вукадиновић
Бојана Дожић
Слободанка Делибашић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патриогнић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Слободанка Вујић
Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3224-471
Редакција 3224-483
Техничка редакција 3226-620
центра 3224-191 и 3225-761
претплата 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/1,
тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата
за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1
1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин.
Претплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280,
уз обавезну назнаку: „ПОЛИТИКА“ А. Д.

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 136 DEM или противредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 191 DEM. II група – Азија – Африка: 200 DEM. III група – Америка – Аустралија: 215 DEM или противредност осталих валута.

ПРЕТПЛАТА СЕ ВРШИ ПРЕКО:

DEUTSCHE BANK AG, Frankfurt/M, FR Germany, SWIFT: DEUTDE33, на рачун број: 100935966200, КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД БЕОГРАД, Београд, FR YUGOSLAVIA, SWIFT: KOVBYUBG, BLZ: 99900158, А У КОРИСТ „ПОЛИТИКА“ АД, Београд
Као сврха уплате ОБАВЕЗНО навести „претплата на лист“.

Копију уплате обавезно послати на адресу ПОЛИТИКА АД, 11000 Београд,
29. новембра 24/1 Yugoslavia

• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун, а копију уплате на факс: ++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293
Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ICE - CREAM

PUSTOLOVNA

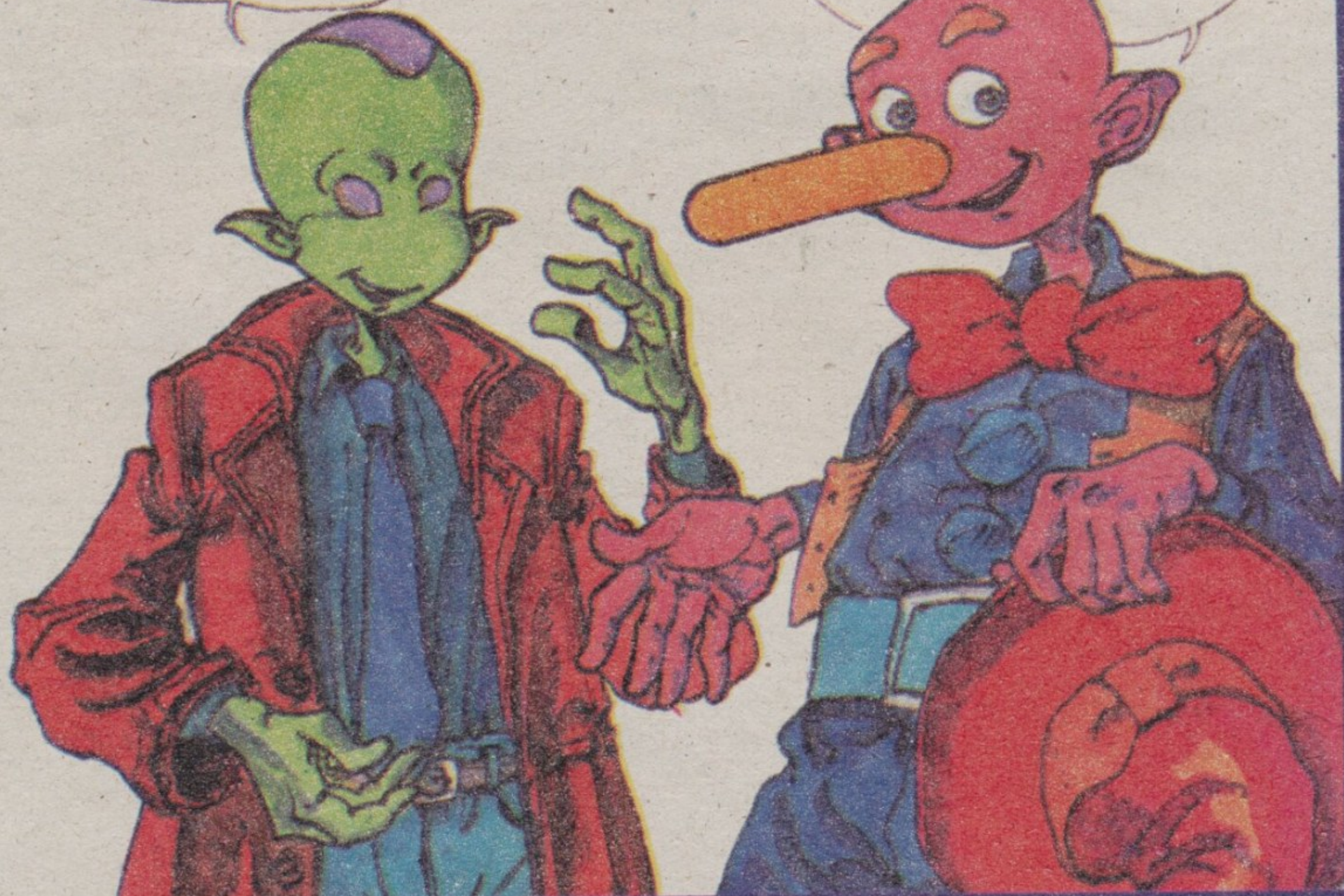
Zemlja Čuda

VELIKA PRAČKA
SLADOLEDA

OPIŠITE LOPOVA
I POGODITE ZAŠTO
JE KRAO SLADOLED!

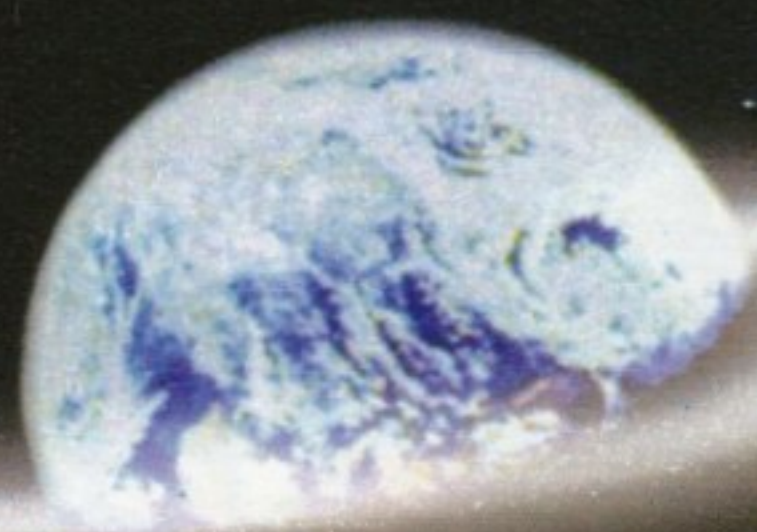
ONI ČITAOCI KOJI
POŠALJU REDAKCIJI U
"POLITIKIN ZABAVNIK"
NAJDUHOVITIJE I
NAJMAŠTOVITIJE
OPISE, I TO NA ADRESU:
MAKEDONSKA 29,
11000 BEOGRAD,
SA NAZNAKOM
"ZA DELTA SLADOLED" ...

REDAKCIJA I
FABRIKA SLADOLEDA
"DELTA"
NAGRADIĆE TRI
ODGOVORA: PRETPLATOM
NA "POLITIKIN ZABAVNIK"
I NARAVNO PREDIVNIM
DELTINIM SLADOLEDIMA!

INVAZIJA?!

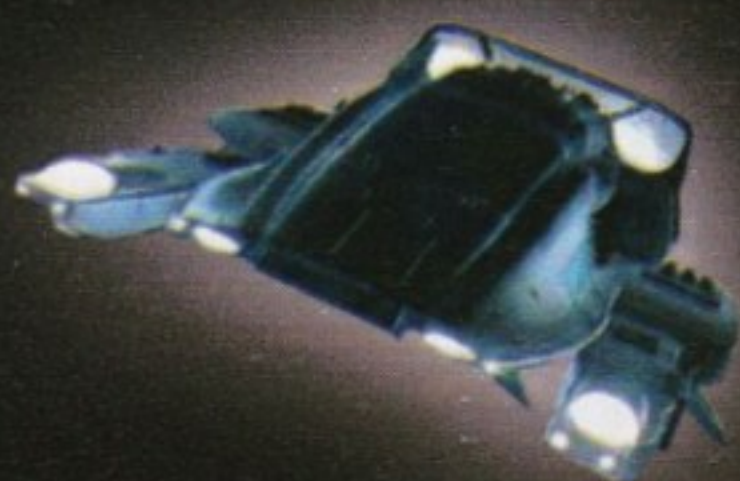
PIONIR 1 sa Marsa:

-...vanzemaljci su u svim sektorima.
Nalazimo se u potpunom okruženju.
Tražimo daljne instrukcije! Ponavljam,
tražimo daljne instrukcije!

ZEMLJA:

-Pionir 1, ponavljam Pionir 1
da li se čujemo?
Probajte, ponudite im

Kiddy!

PIONIR 1 sa Marsa:

- USPELO JE!

